Retorički oblik blagoslova

Kovač, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2012

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:262355

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Diplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti

Marina Kovač

Retorički oblik blagoslova

Diplomski rad

Mentor: izv. prof.dr.sc. Ružica Pšihistal
Osijek, 2012.

Sadržaj

1. Uvod ……..1
2. Općenito o blagoslovu…….…….2
3. Blagoslovi u liturgijskom kontekstu……3
3.1. Što je blagoslov i zašto crkva blagoslivlja ……3
3.2. Silazni i uzlazni blagoslov…….4
3.3. Ustroj blagoslovnog slavlja……5
3.4. Blagoslovni znakovi……...6
3.4.1. Znamen križa……...7
3.4.2. Polaganje ruku…….....7
3.4.3. Pomazanje……...8
3.4.4. Škropljenje……..9
3.4.5. Kađenje……10
3.5. Blagoslovi u Rimskim obrednicima…….11
3.5.1. O nastanku obrednika……11
3.5.2. Rimski obrednici……...12
3.5.3. Blagoslovi u Rimskim obrednicima……..14
3.6. Obiteljski blagoslovi u Svetomu pismu…….…..19
3.7. Obiteljski blagoslovi u bogoslužju crkve…….….20
3.7.1. Blagoslovi koje slavi zaređeni službenik……..21
3.7.2. Blagoslovi koje slavi laik……..23
4. Blagoslovi u pučkom kontekstu ……..25
4.1. Retorički oblici…….25
4.1.1. Basma ……..……...26
4.1.2. Zdravica……...27
4.1.3. Brojalica……..…….28
4.1.4. Brzalica……..…….28
4.1.5. Blagoslovi/molitva…..…….29
4.1.6. Kletva……...29
4.2. Molitvice…….30
4.3. Mikrostrukture blagoslova…...…….…..33
4.1. Dječji blagoslovi …….…….34

5. Blagoslov kao performativ ……...37
6. Zaključak……....39
7. Literatura ……..42

Sažetak

Blagoslov je kulturna ili obredna riječ ili niz riječi kojima se izriče zaštita ili se zaziva pomoć božanstva za moć plodnosti i života, za materijalno obilje i društveni položaj itd. Blagoslovi se uvelike razlikuju jedan od drugih, ovisno o svojoj namjeni, kontekstu u kojemu se nalaze i ovisno o tome tko ih udjeljuje. Mogu se promatrati kao dio liturgije, kao dio pučke književnosti i kao performativi.

Ključne riječi: blagoslov, liturgija, obrednik, molitvice, performativ.

1. Uvod

Tema je ovoga rada *Retorički oblik blagoslova.* U početku rada reći će se osnovni podatci o blagoslovima općenito nakon čega će se prijeći na poglavlje o blagoslovima u liturgijskome kontekstu.

U tom će se dijelu rada, dakle, govoriti o blagoslovima u liturgiji, definiciji istih, njihovoj podjeli i vrstama, o ustrojstvu blagoslovnog slavlja te o blagoslovnim znakovima koji su usko vezani, tj. neodvojivi od samih blagoslova. Isto tako, spomenut će se Rimski obrednik kao temeljna službena crkvena knjiga koja propisuje obrasce blagoslova za određene crkvene prigode te će se dati određeni primjeri iz Rimskoga obrednika. Nadalje, budući da su jedna od važnijih vrsta blagoslova, govorit će se o obiteljskim blagoslovima. I to o obiteljskim blagoslovima u Svetome pismu te o obiteljskim blagoslovima u crkvenom bogoslužju, ovisno o tome slavi li ih zaređeni službenik ili laik.

Nakon dijela o blagoslovima u liturgijskom kontekstu, slijedi dio u kojemu će se govoriti o pučkim blagoslovima, tj. blagoslovima iz naroda. Blagoslovi u pučkom kontekstu, jedna su od podvrsta retoričkih oblika, upravo zbog toga u početku ovoga poglavlja reći će se nešto o retoričkim oblicima.

Nakon toga, unutar istoga poglavlja, bit će se govora o pobožnim pjesmicama – molitvicama, kao duhovnom, kulturnom i narodnom blagu naših starih te će se dati primjeri istih. Spomenut će se još i kraći blagoslovni oblici od molitvica, karakteristični za naše krajeve, ali i dječji blagoslovi iz različitih dijelova svijeta i različitih kultura.

Na kraju će još biti govora o blagoslovu kao performativu, tj. o blagoslovu kao govornom činu koji se služi jezikom da bi prouzročio određene učinke od drugih, nakon čega će uslijediti zaključak cjelokupnog rada te popis korištene literature.

2. Općenito o blagoslovu

Blagoslov (lat. benedicto, grč.εύλογία, hebr. bĕrākāh), kulturna ili obredna riječ ili niz riječi kojima se izriče zaštita ili se zaziva pomoć božanstva za moć plodnosti i života, za materijalno obilje i društveni položaj itd. Blagoslov doslovce znači, kako kaže Šaško u svome radu, *dobro govoriti*, *blago sloviti* (bene-dicere) ili, filozofski rečeno: *blagoslov je potvrda postojanja*, a sam je cilj blagoslova u konačnici proslava Boga.
On označava na području vjere želju podijeliti božansku milost osobi ili stvari, a njegov je cilj promicanje sreće i napretka te zaštite i očuvanja. Obično ga podjeljuju svećenici, plemenski glavari i glave obitelji u ime Božje ili bogova.

U kršćanstvu i kršćanskoj civilizaciji blagoslov je obredna molitva nad osobama, životinjama ili predmetima kojom se zahvaljuje Bogu na udijeljenim različitim darovima , zaziva se njegovu pomoć i zaštitu. On spada u niz obreda koji se zovu sakramentalije.
Blagoslov može biti posebna molitva i posebna religiozna simbolika

Blagoslove je vrlo teško definirati. U različitoj literaturi pojavljuju se različite definicije blagoslova, ovisno o gledištu s kojega autor koji piše promatra blagoslov. Za neke je blagoslov skup riječi ili rečenica kojima se želi postići određeni učinak, neki pak autori smatraju kako je blagoslov puno više od pukih rečenica, budući da je usko povezan s gestama (npr. polaganje ruku, gestama raširenih ruku, znak križa, pomazanje), te je od njih neodvojiv, ti autori smatraju kako je sam blagoslov gesta; dok se u literaturi pronalazi kako je blagoslov, također, usko povezan s obrednim činovima, te se negdje sam blagoslov smatra obredom, tj. obrednom molitvom koja ima svoj propisani tijek i propisana pravila izvođenja. To se razlikuje i ovisno o tome s kojeg se gledišta promatra blagoslov, važno je napomenuti kako blagoslov možemo promatrati u liturgijskom (teološkom) kontekstu, to se odnosi na propisane blagoslove, ali i u pučkom kontekstu kao sastavni dio usmene književnosti.

3. Blagoslov u liturgijskom kontekstu

3.1. Što je blagoslov i zašto crkva blagoslivlja

U knjizi Rimskoga obrednika *Blagoslovi* kaže se kako je sam Bog vrhunski blagoslov i izvor svakog blagoslova. *On jedini dobar sve je učinio dobro da svoje stvorove ispuni* blagoslovima i uvijek ih *je, i nakon čovjekova pada, dijelio kao znak milosrđa.* Stoga, sve što je stvoreno *izražava Božji blagoslov i mora poticati ljude da ga blagoslivlju*. To znači da se blagoslovi prvenstveno odnose na Boga – njegovu veličinu i dobrotu (*Blagoslovi,* 2007:9). *A budući da priopćuju Božja dobročinstva, odnose se i na ljude, koje Bog svojom providnošću upravlja i zaštićuje. No, usmjereni su i na stvorenja, čijim obiljem i raznolikošću Bog blagoslivlje čovjeka* (*Blagoslovi* 2007:11).

Bog je, dakle, dopustio ljudima da hvale Njegovo ime i Njegovim imenom blagoslivljaju druge ljude te stvorenja obasiplju božanskim blagoslovima. Kad god Bog blagoslivlje, bilo sam, bilo po drugima, svaki se put obećava Gospodinova pomoć, naviješta Njegova milost, propovijeda se Njegova vjernost sklopljenom savezu. Pa i kad ljudi blagoslivlju, hvale Boga i proglašuju ga dobrim i milosrdnim. Kad naime Bog blagoslivlje, očituje i pretkazuje svoju dobrotu. Ljudi pak blagoslivlju Boga izričući mu pohvale, zahvaljujući mu, častеći ga svojom pobožnošću i služeći mu. A kad blagoslivlju druge, zazivaju Božju pomoć ili na pojedince ili na skupljene zajednice (*Blagoslovi,* 2007: 10).

Smisao blagoslova svoje značenje dobiva od Boga kao izvora svakog blagoslova, kojime, kao znaku čistog milosrđa, obasiplje čitav svijet i svako stvorenje. Taj je Božji blagoslov posebno vidljiv u predanju Sina za sve ljude, a po Kristu, kao Očevu blagoslovu, i Duhu Svetom, on se pretače u sve ljude. Kao takav, blagoslov sadrži dvostruku relacijalnost: s jedne strane Bog blagoslivlja ljude, očitujući tako svoju dobrotu, a s druge strane ljudi blagoslivljaju Boga, izražavajući mu tako zahvalnost i pobožnost.

Romano Guardini u svojoj knjizi *Sveti znakovi* kaže kako blagosloviti može samo tko ima vlast i tko može stvoriti, zaključivši kako blagosloviti, dakle, može samo Bog. *Samo Bog može blagosloviti. Blagoslov je raspolaganje s onim što jest i što ima. Blagoslov je zapovijed Gospodnja stvoru, obećanje Njegove Providnosti. Blagoslov je dobra sudbina* (Guardini, 1998:46).

Peter Kaspar, u svojoj knjizi *Govor znakova: elementi katoličkog bogoslužja,* napominje kako blagosloviti može jedino Bog, a ne čovjek. Kada govorimo za nekog da sebe ili druge blagoslivlja, onda pod tim podrazumijevamo kako on zapravo moli za Božji blagoslov.

Svaki vjernik, potaknut brojnim primjerima u Svetome pismu, može svakodnevno i u svim prigodama blagoslivljati. No, postoje i *službeni* blagoslovi što ih je ustanovila Crkva. Posrijedi su znakovi koji se oslanjaju na riječ Božju i slave se po djelovanju vjere. Oni su ustanovljeni i kao svojevrsno oponašanje sakramenata; uvijek naznačuju osobite duhovne učinke, koje primaju po molbi Crkve. Svi su takvi blagoslovi liturgijski čini i imaju blagoslovne obrasce dvostruke svrhe: slavljenje Boga zbog njegovih darova i suzbijanje vlasti Zloga na svijetu (*Blagoslovi*, 2007:12).

3.2. Silazni i uzlazni blagoslov

Silazni je blagoslov izvor svakog blagoslova. Zvonko Pažin u svome članku *Različiti oblici liturgijskih blagoslova obitelji* kaže kako je prema biblijskom shvaćanju blagoslov Božji život. Blagoslov je usko povezan sa stvaranjem. Život i blagoslov koji je Bog dao u činu stvaranja nastavlja se i dalje tijekom povijesti spasenja. Isus Krist, dakle, najveći je Božji blagoslov upućen ljudima. U njemu smo svi blagoslovljeni i zamilovani. *To je vrhunac silaznog blagoslova: Bog stvoritelj podaruje život blagoslivljajući djelo svojih ruku, a njegov nas Sin otkupljuje svojom smrću i uskrsnućem za novi život, promećući tako staro prokletstvo u blagoslov* (Pažin, 2007:73).

Uzlazni blagoslov podrazumijeva čovjekov odgovor, čovjekovo zahvaljivanje Bogu. Čovjek zahvaljuje Bogu blagoslivljajući ga, a najviše mu zahvaljuje i blagoslivlja ga zbog Krista koji nas je posvetio otajstvom svoje muke, smrti i uskrsnuća.
Za Židove, molitva je u prvom redu bila molitva hvale-*beraka.* Taj uzlazni blagoslov, kada čovjek blagoslivlja Boga, bio je najvažniji dio i ranokršćanske molitve. To je ono što se na poseban način čini u Časoslovu- hvali se Bog pohvalnim psalimima i himnama.

Nakon što čovjek zahvaljuje Bogu i blagoslivlja ga zbog njegovih djela (*uzlazni blagoslov*), ponovno se javlja, napominje Pažin, *silazni blagoslov* koji ovaj put označava blagoslov koji čovjek zaziva od Boga na ljude i na stvari, ukoliko služe ljudima.
U prva kršćanska vremena nije manjkalo ovakvih *silaznih blagoslova* – zazivanja Božjeg blagoslova na vjernike. Međutim, ovi su blagoslovi bili usko povezani s uzlaznim blagoslovima upućenim Bogu zbog njegovih silnih djela.

Tako sve liturgijske molitve imaju uz zaziv i doksologiju (završnu pohvalu), uz uobičajenu anamnezu i molbu. Misne molitve to pokazuju u zgusnutom obliku, tako da to nije uvijek lako zapaziti. U prvom dijelu molitve, nakon zaziva, u anamnezi prvo se, kako kaže Pažin, sjećamo Božjih djela koje je on za nas u Kristu Isusu učinio, da bismo onda u molbi zamolili Boga za određenu pomoć. Npr.:
Bože,
Svojom si nas milošću posinio da postanemo djeca svijetla.
Ne daj da nas zahvati tmina zablude, već da uvijek budemo obasjani istinom (Pažin 2007:74).

Razumljivo je da čovjek moli zaštitu Božju te da zaziva Božji blagoslov prvenstveno na čovjeka. A kada se blagoslivljaju stvari, blagoslivljaju se zapravo ljudi koji se tim stvarima služe. Upravo zato se i u Obredniku prvo donose blagoslovi osoba.

3.3. Ustroj blagoslovnog slavlja

Blagoslovna slavlja, kako piše u naslovu *Blagoslovi* Rimskoga obrednika, zauzimaju posebno mjesto među sakramentalima što ih je Crkva ustanovila za pastoralno dobro Božjega naroda. Ta slavlja kao liturgijski čini navode vjernike da hvale Boga te ih potiču i pripravljaju da postižu osobiti učinak sakramenata i posvećuju različite životne prilike (*Blagoslovi*, 2007: 7). Svako blagoslovno slavlje sadrži dva osobita dijela: prvi je navještaj riječi božje, a drugi pohvala božanske dobrote i prošnje nebeske zaštite.

Prvi dio ide za tim da blagoslov zaista bude sveti znak koji iz naviještanja Božje riječi crpi smisao i djelotvornost (*Blagoslovi*, 2007:16). Srce tog prvog dijela je proglas Božje riječi (uvodni poticaj s kratkim obrazloženjem ili pobudna riječ, odnosno homilija), a može se umetnuti psalam ili pjesma ili sveta šutnja.

U drugom se dijelu obredima i molitvama izražava pohvala Bogu te se po Kristu u Duhu Svetome izmoli pomoć. Srce ovoga dijela, predstavlja blagoslovni obrazac, odnosno

molitva Crkve, često popraćena posebnim znakom, a mogu se dodati i zajedničke prošnje, prije ili poslije blagoslovne molitve (*Blagoslovi*, 2007:16).

Slavlje počinje i završava kratkim obredima, a navještaj Božje riječi i molitva Crkve nikako se ne smiju ispustiti. Daje se prednost zajedničkom obliku slavljenja u kojemu đakon, čitač, psalmist i zbor izvršuju svaki svoje zadatke, a također treba paziti na svjesno, djelatno i prikladno sudjelovanje vjernika vodeći računa o okolnostima i nazočnim vjernicima (*Blagoslovi*, 2007:16).

Slavlja blagoslova su postaje vjere na kršćanskome blagoslovnome putu.[1]

Svaki liturgijski čin Crkve završava blagoslovom i blagoslovnim poslanjem zajednice, Liturgija blagoslova ne stavlja u prvi plan predmet koji se blagoslivlja, nego osobu koju će se tim predmetom služiti.

Sve molitvene obrasce slijede znakovi kojima se u svijest vjernika žele dozvati Gospodinove čine povezane s glavnim sakramentima Crkve, a izražavaju svojevrsnu evangelizaciju i zajedništvo vjere.

3.4. Blagoslovni znakovi

Sveti znakovi, svete radnje i sveti simboli čine službu Božju. Crkveno područje koje je najbogatije svetim znakovima jest bogoslužje ili liturgija. Tu je sve, doslovce sve, u znaku sv. simbola. Počevši od sv. prostora, preko sv. vremena, pa do sv. bogoslužnih čina. U okviru sv. vremena i u sklopu sv. mjesta obavljaju se mnogi i znakoviti sv. čini poput: molitve, prošnje, zavjeta, klanjanja, križanja, kađenja itd. Svi su ti sv. čini, kako kaže Guardini, međusobno povezani, oblikovani u više ili manje znakovne sustave, koje nazivamo obredima. A svi skupa sačinjavaju božanski kult ili bogoslužje, u kojemu čovjek služi Bogu i Bog *služi* čovjeku.

Mnogi sv. čini nisu strogo liturgijski, ali imaju svetu namjenu, obavljaju se na svetim mjestima, te bude vjeru i nadu vjernika. Takvi sv. čini nazivaju se sakramentali ili blagoslovine, a u njih spadaju, pored procesije, hodočašća, križnoga puta, trodnevnice, osmine, devetnice, raznih pučkih pobožnosti, upravi i blagoslovi.

Bog blagoslivlja samim sobom, samoga sebe daj po blagoslovu. Božji je blagoslov davanje Njegovog života da postanemo dionicima Božanske naravi. A to je upravo milost,

[1] Crnčević, Ante, *Blagoslovi-životni izričaji liturgije crkve,* str.2., preuzeto s http://www.hilp.hr/dokumenti_zivo_vrelo_upload/20120314/zivo_vrelo201203141047130.pdf

čisti dar, koji nam je dan u Kristu. Zato se blagoslov, kojim nam se Bog dariva vrši u znaku križa, ali i u različitim gestama i radnjama koje čine službu Božju, o kojima će se nešto reći u nastavku.

3.4.1. Znamen križa

Sam je Krist svojim križem prvi i najveći blagoslov Oca za sve ljude. S tom sviješću među kršćanima se veoma rano ukorijenila praksa spasenjskog Božjeg djela znakom križa. Najstariji i izvorni znak križa odnosi se samo na čelo, kao spomen Duha Svetoga, primljena na krstu i potvrdi.

Kršćani sebe i druge posvećuju znamenom križa. Majka blagoslivlja dijete praveći znak križa na njegovu čelu, a prekriživiši se ona blagoslivlja i sebe. Svaki je znamen križa, napominje Kaspar, molitva, Božji blagoslov i posvećenje. Stoga bismo tim znakom, tim svetim znamenom, trebali sebe i druge rado posvećivati.

Uz uobičajeni znamen križa na čelu, kršćanima su poznata još dva, značajnija oblika tog znamenovanja. Tri križa (na čelu, ustima i prsima) prizivlju nam u pamet, s jedne strane, Božansku Trojicu, a s druge strane, želimo da Bog posveti naše misli, riječi i osjećaje (čelo, usta i srce). Takozvanim *velikim* znamenom križa, govori Kaspar, želi se istaknuti kako on obuzima čitavo tijelo, stoga bi ga trebalo, ako je moguće, činiti od glave do nogu i od ramena do ramena. Taj bismo znamen trebali doživjeti kao jednu veliku i cjelovitu gestu koja obuhvaća cijeloga čovjeka.

3.4.2. Polaganje ruku

Među ljudskim udovima ruka je onaj ud kojim se izražava djelovanje te je upravo zbog toga postala sinonimom i metaforom snage i moći. Čin polaganja, stavljanja ruku ili ruke na glavu neke osobe, osobito djece jest, kako kaže Šaško, prilično općenita gesta koja izražava potrebu prisutnu u čovjeku da se ne osjeti sam ili da ne ostane sam pred životnim poteškoćama, ali i radostima. Ruke polaže uvijek onaj tko je stariji te zreliji. Ruka u svojoj znakovitosti krije i toplinu i energiju pojedine osobe, njegovo raspoloženje i očekivanja. Tko god polaže ruke na drugoga čovjeka gestom mu želi reći: *nisi sam, ja sam s tobom* (Šaško, 2004:135).

Ako postoji gesta vezana uz početke Crkve, gesta ispunjena značenjem u liturgiji Crkve, onda je to upravo polaganje ruku. Polaganje je ruku, dakle, najizraženija gesta prenošenja službe koju naša liturgija poznaje. Ona ponajprije odražava Božji blagoslov.

U biblijskom govoru to je znak izravno vezan uz Božji Duh, pomoću kojega Bog očituje svoje osobito zajedništvo s čovjekom, dajući mu posebne darove, moć i snagu. Isus polaže ruke da bi očitovao dobrohotnost i Božji blagoslov, oslobodio od zla, vratio nijemima govor, a slijepima vid. Po učiteljevu primjeru apostoli i Crkva preuzimaju gestu polaganja ruku radi očitovanja Božjeg spasenja, otkupiteljskoga Kristova djela, mesijanskog poslanja danoga Crkvi i prenošena od naraštaja do naraštaja. Zbog toga obred polaganja ruku nalazimo ponajprije u slavlju svih sakramenata, povezan molitvama i drugim obrednim elementima (Šaško, 2004:136).

Blagoslov se izrazuje rukom, svojim ga znakovima ona izvodi. Ruka se položi na glavu , kod potvrde i sv. reda, da se po njoj prelije što dolazi odozgo, što izvire iz Božjeg Duha. Ruka čini znak križa na čelu ili preko čitava predmeta da izlije u nj punoću Božju. Ruka je ona koja daje; ona gradi, oblikuje i dariva (Guardini, 1998:48).

Kao znak blagoslova i ova je gesta imala svoj razvojni put koji je išao tragom znamena križa. Geste polaganja ruku i znamen križa usko su povezane. Upravo zbog te prisne povezanosti s polaganjem ruku, osobito kad se rabi radi blagoslova, znamen križa jest zaziv snage Duha Svetoga. Očito se ne radi o magijskoj snazi koja bi se izvodila iz materijalnosti znaka, kako je to slučaj u praznovjerju, već o snazi vezanoj uz prihvaćanje Riječi, iz istinskoga zajedništva vjere s Kristom. Zbog toga, napominje Šaško, nije dopušteno blagoslivljati stvari i mjesta samo vanjskim znakom bez povezanosti s Božjom riječju ili molitvenom formulom.

3.4.3. Pomazanje

Ime koje nose kršćani ima isti korijen kao i Krist (Mesija), tj. Pomazanik. I naše ime , dakle, označuje Božje pomazanike, posvećenike i poslenike. Pomazanje je onaj znak koji je, bez njegova tumačenja, danas izgleda teško shvatiti. Gesta pomazanja bila je prilično uobičajena u raznim kulturama i narodima te je uz sebe vezivala određena značenja. Kultura koja je vezana uz Stari zavjet, navodi Šaško, u toj gesti čita Božje izabranje i svijest o pripadnosti Bogu. Pomazanje je znak djelatne sposobnosti, budući da daje snagu i energiju.

Dakle, Duh Sveti po obredu pomazivanja na čelu ili na nekom drugom dijelu tijela osnažuje, okrjepljuje kršćanina i uvodi ga u onu junačku slobodu koja je dar odozgor.

Kada govorimo o pomazanju, tu u prvom redu mislimo na pomazanje krizmom u sakramentu krštenja i potvrde, pomazanje za svećeničko i biskupsko ređenje te bolesničko pomazanje, kojim se ističe moć liječenja.

Posebnost simboličkog značenja leži u tome da mazanje i trljanje mašću i uljem izražava prelazak iz izvanjskoga u nutarnjost ljudskoga tijela. Ulje je dio Božjih obećanja svomu narodu. Ono je izvor svjetla i simbol mudrosti, krjeposti, s osobito vjere (Šaško, 2004:144).

Tijekom razvitka bogoslužnih čina pomazanje nije služilo samo za posvećenje osoba, nego i za posvećenje pojedinih predmeta previđenih za vršenje službe Božje. U tom, prenesenom smislu, Bogu se pomazanjem, primjerice *pomazuju* (*posvećuju*) crkve, oltari, kaleži, zvona (Kaspar, 1996:76).

3.4.4. Škropljenje

Škropljenje svetom vodom predstavlja naročiti oblik blagoslivljanja sebe i drugoga. Najuvrježeniji oblik blagoslivljanja samoga sebe jest navodno naše križanje svetom vodom prilikom ulaska, odnosno izlaska iz crkve. Znamen križa svetom vodom trebao bi nas podsjetiti na krštenje koje smo primili (Kaspar, 1996:74). *Budući da voda gasi žeđ i čisti, te omogućuje život, blagoslovljena voda kojom se škrope vjernici postaje znakom čišćenja, Božjeg otkupljenja i opravdanja čovjeka po Kristu te, dakako, spomen-znakom krštenja* (Šaško, 2004:151).

Škropljenje je prateća gesta blagoslivljanja osoba i predmeta. Taj nas obred, kako kaže Šaško, uranja u događaj sreće. Predmeti su sredstva kojima ljudi olakšavaju i mogu poboljšati svoj život, ako se njima pravilno služe. Blagoslovljena voda podsjeća ljude da uporaba tih predmeta treba biti u duhu kršćanskoga dobra, tako da svakodnevni život u svojoj cijelosti može biti izgrađen u skladu s Očevom voljom.

U nekim se krajevima običava da pojedinac , na ulazu i izlazu iz crkve, svetu vodu pruži i ostalim članovim svoje obitelji. Također je lijep običaj što u nekim krajevima, gdje se crkva nalazi u sklopu groblja, mnogi posjetitelji mise svrate časkom i na grobove rođaka i blagoslove ih svetom vodom.

Potpuni smisao svete vode i škropljenje kršćana njome otkriva se jedino u njezinoj povezanosti s krštenjem. Škropljenje predmeta, običaj koji je Crkva dosta kasno uvela, nema

nikakva drugog značenja osim navadnog blagoslova: zaziva se Božja pomoć na korisnike tih blagoslovljenih predmeta kao i na samo njihovo korištenje.

Za svetu vodu vrijedi, zapravo, isto što vrijedi i za sve ostale svete znakove: U njima nema nikakvih magičnih moći; oni nam samo služe da pomoću njih izrazimo svoju vjeru u Boga koji jedini posreduje svako naše dobro, te da za nj molimo (Kaspar, 1996:75).

3.4.5. Kađenje

Tamjan i kađenje sve su neprisutniji, a upravo oni vrše raznoliku performativnu ulogu. Kađenje, kaže Šaško, u sebi sažima simbolizam vatre i mirisa. Dim koji se diže uvis jest imitacijski znak, sličan oblaku koji označuje uzdizanje molitava prema nebu.

Svijeće i kadionice bile su dio izražavanja poštovanja evanđelju i nekim osobama. Taj je običaj preuzet iz starog sustava sudstva i slične istočne prakse. U 9.st., pod utjecajem galske liturgije, i same prožete mnoštvom istočnih liturgijskih obilježja, rimska je crkva uvela kađenje: najprije kađenje oltara, a zatim klera i prinosnih darova. Na blagdane se kađenje rabilo i u liturgiji časova tijekom evanđeoskih hvalospjeva tako da je kađenja oltara bilo posvudašnja praksa u 11.st. Kađenje se i u liturgiji sprovoda, napominje Šaško, smatralo također znakom poštovanja prema pokojnima. Čašćenje mučenika ubrzo je kađenje uvelo i u obred posvete crkve (Šaško, 2004:148).

U kasnome srednjem vijeku, kada su se izgubile prvotne svrhe kađenja, toj su gesti pridana drukčija obilježja, osobito ona koja su se ticala pročišćenja. Zbog takva shvaćanja u kađenju oltara i lijesa promatralo se sredstvo kojim se udaljava prisutnost zla, jer se vjerovalo da tamjanski dim tjera demone. Crkva snagu čišćenja pomoću tamjana nikada nije pridavala samomu tamjanu, već liturgijskomu blagoslovnom slavlju koje uza se veže cjelokupnost pristupa posvećivanju i blagoslovu (Šaško, 2004:149).

Tamjan se u početku nije blagoslivljao a nakon 11.st. spominje se kako se dodaje formula, tj. blagoslova molitva kojom se blagoslivlja tamjan.

Danas je uporaba tamjana dana na volju, kako bi se obredi prilagodili različitim kulturama.

U kađenju čitamo čašćenje i molitvu. Prije i nakon kađenja obred previđa dubok naklon. Obično se trostrukim zamahom kadionicom kadi Presveto otajstvo, relikvije sv. Križa i Gospodnje slike, euharistijski darovi, oltari križ, evanđelistar, uskrsna svijeća, predsjedatelj i puk. Dvostrukim se zamahom kade slike svetaca, dok se jednim zamahom kadi oltar za vrijeme ophoda (Šaško, 2004: 150).

3.5. Blagoslovi u Rimskim obrednicima

3.5.1. O nastanku obrednika

Obrednik je, kako kaže Snježana Majdandžić-Gladić[2] u svome članku *Negdašnji obrednici korišteni na području današnje istočne Hrvatske i Srijema*, liturgijska knjiga Katoličke crkve koja sadrži obrede potrebne svećeniku pri dijeljenju sakramenata i sakramentala. Obrednik ima svoju dugu povijest koja se vezuje uz nastanak prvih liturgijskih knjiga te uz liturgijsku praksu prve crkve. Naime, u početcima Crkve nije bilo nekih propisanih molitvenih obrazaca, nego su apostoli, a kasnije i biskupi, izgovarali molitve kao izraz trenutne situacije i nadahnuća Duha Svetoga, no budući da nisu svi mogli tako improvizirati, uskoro se ustaljuju neki obredi.

O tome svjedoče mnogi liturgijski spisi. Sa širenjem Crkve dolazi do nastanak novih crkvenih središta te do međusobnih nepodudaranja u pogledu liturgije. Ne samo što će se, napominje Majadandžić-Gladić, jasnije uočiti razlika između Istoka i zapada, nego će se i unutar njih oblikovati više različitih liturgija. Tako će se na Istoku razviti sirsko-antiohijska, armenska, bizantska, maronitska, kaldejska, nestorijanska, malabrska, koptska i etiopska, a na Zapadu rimska, ambrozijanska, mozarapska, keltska i galikanska.

Rimska se liturgija u prvo vrijeme odnosi samo na grad Rim, ali će se s vremenom taj naziv općenito koristiti za latinsku liturgiju cijele Zapadne crkve.

S konkretnijim uobličenjem liturgije dolazi i do nastanka prvih liturgijskih knjiga, a s obzirom na nastanak obrednika, važnu su ulogu odigrali ponajprije sakramentari, a potom benedikcionali, pontifikali i procesionali. Prvi su sakramantari nastali u 6. st., a u njima su se

---

[2] Majdandžić-Gladić S., *Negdašnji obrednici korišteni na području današnje istočne Hrvatske i Srijema,* u: http://www.scribd.com/doc/31841758/Mr-sc-Snje%C5%BEana-Majdand%C5%BEi%C4%87-Gladi%C4%87-Negda%C5%A1nji-obrednici-kori%C5%A1teni-na-podru%C4%8Dju-dana%C5%A1nje-isto%C4%8Dne-Hrvatske-i-Srijema

nalazile molitve koje bi svećenik ili biskup na misi čitao ili pjevao, a s vremenom su prema potrebama, neki dijelovi bili izuzimani, te bi se od njih formirale nove liturgijske knjige.

Tako su i blagoslovi najprije svoje mjesto imali u sakramentarima, ali kako je on postajao preglomazan, izdvojeni su u benedikcionale, a potom i u pontifikale. Iz sakramentara i pontifikala su svećenici sami sebi izrađivali male priručnike, potrebne za vršenje svećeničke službe. S vremenom su se ti priručnici ujedinjavali te su tako nastajali biskupijski i provincijalni (pred)obrednici. Njihove se liturgijske posebnosti uglavnom neće održati u čistom obliku, nego će dolaziti do manjeg ili većeg ispreplitanja, onih koji su geografski bili bliži. Upravo, zbog velike šarolikosti, kao i zbog činjenice da su mnogi priručnici sadržavali praznovjerne elemente, javljaju se nastojanja oko izdavanja jednog obrednika za cijelu Zapadnu crkvu.

U tom smislu, kako kaže Majdandžić-Gladić, posebno valja istaknuti *Liber sacerdotalis* Alberta Castellania (oko 1523., prema nekima 1537.), *Sacerdotale* Francesca Samarina (1579.; ponovno ga je izdao Angelo Rocca 1586.), te neobjavljeni *Rituale* Giulia Antonia Santoria (1586.). Oni će, napose posljednji, biti temelj *Rimskom obredniku,* dok će istovremeno nastajati mnogi krajevni obrednici, koji će se velikim dijelom bazirati na *Rimskom,* ali će imati i svoje vlastitosti.

U vremenu između Tridentskog i Drugog vatikanskog sabora na području današnje Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije bilo je u upotrebi više različitih, iako međusobno sličnih obrednika koji se mogu grupirati u tri skupine: rimski, krajevni i vlastiti obrednici. Pod pojmom rimski obrednici podrazumijevamo više latinskih izdanja *Rituale Romanum* i njegova četiri prijevoda na hrvatski jezik, pod pojmom *krajevni obrednici* podrazumijevamo obrednike Ostrogonske, Kaločke i Zagrebačke nadbiskupije, dok se sintagma *vlastiti obrednici* odnosi na dva obrednika Đakovačke i Srijemske biskupije

3.5.2. Rimski obrednici

Iako je zapravo riječ o jednom Rimskom obredniku, a više njegovih izdanja, određene razlike koje se zapažaju između tipskih, latinskih netipskih i prevedenih izdanja, dozvoljavaju da se o njemu govori u množini.

U srednjem je vijeku na Zapadu vladala velika šarolikost obreda i običaja te se sve više osjećala potreba za unificiranjem liturgije. Tako, prema riječima pape Pavla V., nakon što

su njegovi prethodnici izdali Časoslov, Rimski misal, Pontifikal i Ceremenijal, njemu je ostala prijeka dužnost izdati obrednik koji će voditi računa o nekim kriterijima, a napose će biti važno sljedeće: 1. autoritet Apostolske Stolice, 2. unificiranost (jedna knjiga), 3. usklađenost obreda s naukom Katoličke crkve i 4. obvezatnost.
Upravo je zbog toga, 17. lipnja 1614. godine, papa Pavao V. izdao obrednik pod naslovom *Rituale Romanum,* kao bi kao takav bio na opće dobro Crkve Božje. On se ubrzo proširio po cijeloj zapadnoj crkvi.

Obrednik je tiskan na 236 stranica, dvobojno (crvenom upute, a crnom molitve), s ukrašenim inicijalnim slovom na početcima većih cjelina i ornamentom na njihovim krajevima, a sadržajno se može podijeliti na sakramentalna i nesakramentalna slavlja. Tako se u okviru sakramentalnih slavlja nalaze oni obredi koji su vezani uz sakramente koje dijeli svećenik, i to ovim redom: krštenje, pokora, euharistija, posljednje pomazanje i ženidba. Između sakramenta posljednjeg pomazanja i sakramenta ženidbe, smješteni su obredi vezani uz umiranje i sprovod. U preostalom nesakramentalnom dijelu obrednika, nalaze se redom: blagoslovi, ophodi i zaklinjanja, te na samom kraju formule kako se upisuje u matice.

Ubrzo nakon prvog tipskog izdanja Rituale Romanum dolazi do novih raznih latinskih izdanja koja su, uz izvorni tekst, običavala donositi i neke dodatke. Tako se npr. s obzirom na naše krajeve valja istaknuti izdanja Rimskog obrednika koja su tiskana u venecijanskim tiskarama jer se u njima može pronaći, uz neke druge dodatke, blagoslov vode uoči Bogojavljenja. Prvi je pak službeni dodatak bio blagoslov naroda i polja 1635. godine, a s vremenom pokoji pape odobravati i neke drug dodatke. Što će s vremenom utjecati na nova revidirana tipska izdanja Rituale Romanum. Njih su pak izdali najprije papa Benedikt XIV. (1752.), zatim Pio IX. (1872.), Lav XIII. (1884.), Pio X. (1913.), Pio XI. (1925.), te Pio XII. (1952.).Općenito uzevši, te su se revizije prvenstveno odnosile na dodavanje novih blagoslova, dok su se tek ponekad ticale promjena vezanih uz postojeće obrede.

Kada se govori o hrvatskim izdanjima Rimskog obrednika, važno je napomenuti kako je prvi cjeloviti hrvatski prijevod Rimskog obrednika bio je prijevod Bartola Kašića 1640. godine. Nakon toga slijedi drugo hrvatsko izdanje Rimskog obrednika iz 1827.godine koje se pripisuje biskupu Pavlu Kačiću.
Treći je prijevod Rituale Romanum priredio Dragutin Parčić objavio 1893., a četvrti je priredio Fran Bibički 1929. godine. Još jedan od obrednika na hrvatskom jeziku je i

Đakovački obrednik kojeg je izdao 1878. godine biskup J.J. Strossmayer. Na njegov nastanak najveći je utjecaj imao jedan od krajevnih obrednika, Kaločki obrednik.

3.5.3. Blagoslovi u Rimskim obrednicima

U starijim se Rimskim obrednicima, kao kaže Majdandžić-Gladić, najprije donosi osamnaest nepridržanih blagoslova, odnosno onih koje može dijeliti svaki svećenik, a to su: blagoslov vode, svijeće, kuće na Veliku subotu i u ostalo uskrsno vrijeme, kuće izvan uskrsnog vremena, blagoslov mjesta ili kuće, drugi blagoslov kuće, blagoslov bračne ložnice, lađe, podova i vinograda, hodočasnika koji idu na sveta mjesta, hodočasnika na povratku te blagoslov jela.

Nakon tih blagoslova, koje je mogao dijeliti svaki svećenik, obrednici su donosili jedanaest blagoslova koji su pridržani biskupima ili onima koji su ovlašteni. To su: blagoslov svećeničkog odijela, blagoslov oltarskih stolnjaka ili oltarnika, blagoslov pale i tjelesnika, blagoslov svetohraništa ili posudice za čuvanje presvete Euharistije, svečani blagoslov križa, svečani blagoslov Kristovog ili Gospinog lika, ili pak lika nekog drugog sveca, potom obred kod postavljanja kamena temeljca pri gradnji crkve, te blagoslov nove crkve ili javne bogomolje. Ti su blagoslovi, kaže Majdandžić-Gladić, uglavnom bili znatno duži i svečaniji od nepridržanih.

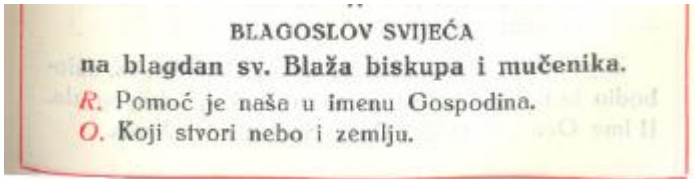
Nakon njih slijedila su ova tri obreda: obred kojim se pomiruje oskvrnjena crkva, zatim obred blagoslova novog groblja i obred blagoslova oskvrnjenog groblja. Svi se navedeni blagoslovi nalaze u svim izdanjima Rimskog obrednika, a uglavnom ih je moguće pronaći i u krajevnim obrednicima. Međutim, i rimski i krajevni obrednici su obično imali i druge blagoslove.

U kasnijim se tipskim izdanjima Rimskog obrednika donose i mnogi drugi blagoslovi, koje su pape s vremenom odobravali. Tako npr. u hrvatskom izdanju iz 1893.. godine mogu pronaći sljedeći nepridržani blagoslovi: blagoslov kuća na Vodokršće, blagoslov crkvenih orgulja, zastave, učionice, temeljnoga kamena za zgradu, novoga mosta, vrela, studenca,

ognja, mlina, blagoslov odrasla nemoćnika, trudne žene u smrtnoj opasnosti pri porodu, djeteta itd., te neki pridržani: molitveni blagoslov protiv miševa, skakavaca, gusjenica, crva i druge štetne gamadi, blagoslov brzojava, sjajniji blagoslov željeznice i kolesnica, blagoslov stroja što proizvodi električno svjetlo, itd.

Kada je u pitanju Rimski obrednik iz 1929.godine, uočljivo je kako gotovo polovinu obrednika sačinjavaju blagoslovi, nepridržani i pridržani, a mnogi od njih su novi, takvi su npr.: blagoslov zlata, tamjana i smirne na blagdan Bogojavljenja, svijeća na blagdan sv. Blaža biskupa i mučenika, trava na blagdan Uznesenja B. D. Marije, tiskare i tiskarskog stroja, knjižnice, blagoslov arhiva, ribarske lađe, blagoslov kola, blagoslov zrakoplova, protiv poplave, blagoslov djeteta da mu se isprosi milosrđe Božje, blagoslov bolesne djece, vina za nemoćnike, blagoslov kruha i kolača, piva, ptica itd.
Snježana Majdandžić-Gladić kaže kako ti blagoslovi pokazuju životnu potrebu vjernika da im sve bude blagoslovljeno, tj. da Božji blagoslov prati svaki njihov korak.

Sljedeća slika upravo prikazuje primjer jednoga blagoslova iz Rimskog obrednika iz 1929.godine:

BLAGOSLOV SVIJEĆA

na blagdan sv. Blaža biskupa i mučenika.

R. Pomoć je naša u imenu Gospodina.
O. Koji stvori nebo i zemlju.

440 Dodatak.

R. Gospodin s vama.
O. I s duhom tvojim.

Pomolimo se. Molitva.

Svemogući i preblagi Bože, ti si sve prerazličnе stvari na svijetu stvorio samom Riječju i htio, da se za obnovu ljudi utjelovi ta ista Riječ, po kojoj je sve postalo; ti si velik i neizmjeran, strašan, hvale dostojan i čudotvorac. Da prizna tvoju vjeru, nije se slavni mučenik i biskup Blaž strašio ni kakvih muka i srećno je stekao palmu mučeništva, i ti si mu među ostalim milostima dao i povlasticu, da tvojom moću liječi sve bolesti grla. Tvoje veličanstvo ponizno molimo, ne gledaj na našu krivnju, već se ublaži njegovim zaslugama i prošnjama i dostoj se časti vrijedan i dobrostiv blago ✠ sloviti i po ✠ svetiti ovaj stvor voska izlijevajući svoju milost. Nek se zaslugom njegove muke izbave od koje mu drago bolesti grla svi, kojima se u dobroj vjeri ovim voskom dotakne vrat, pa ti zdravi i veseli u svetoj Crkvi tvojoj zahvaljuju i hvale slavno ime tvoje, što je blagoslovljeno u vijeke vjekova. Po Gospodinu našem Isusu Kristu Sinu tvojem, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog po sve vijeke vjekova. *O.* Amen.

I neka se poškrope blagoslovljenom vodom.

Onda svećenik stavlja pod bradu na grlo svima, koji će se blagosloviti i koji kleče pred oltarom, dvije unakrst složene voštanice i govori:

Zagovorom svetoga Blaža, biskupa i mučenika, oslobodio te Bog od bolesti grla i od svakoga drugog zla. U ime Oca i Sina ✠ i Duha Svetoga. *O.* Amen.

Slika 1: Blagoslov svijeća na blagdan sv. Blaža iz Rimskog obrednika iz 1929. godine, preuzeto s http://bs.scribd.com/doc/62844104/Rimski-obrednik-1929

U krajevnim se pak obrednicima mogu pronaći neki blagoslovi kojih nema u rimskim. Neki od takvih blagoslova su: blagoslov jabuka na blagdan sv. Blaža, blagoslovi vezani uz vojnu opremu, blagoslov svijeća za umiruće, blagoslov bolesnika, blagoslov vode na blagdan sv. Ignacija, blagoslov križa koji se stavlja na oltar, blagoslov križa koji se nosi u procesijama, itd.

Snježana Majdandžić- Gladić u svome radu donosi presjek tijeka starog blagoslova vode uoči/na Bogojavljenje, kojega, uz manja međusobna odstupanja, osim u Kašićevu obredniku i venecijanskim izdanjima Rimskog obrednika, pronalazimo gotovo u svim krajevnim obrednicima, korištenima na području istočne Hrvatske.

Blagoslov započinju moljenjem Ps 28, 67 i 90, nakon čega slijedi responzorij, Litanije svih svetih, opet responzorij, a potom svećenik tri puta puše u vodu uz riječi: Izgonim te, sva četo đavaoska, iz vode ove, u ime Oca... Potom slijedi zaklinjanje vode, te čitanje Br 20,2-6 i Iv 7,37-39a, a nakon toga dolazi niz naizmjeničnih zaklinjanja, blagoslova i molitava nad vodom i solju. Pri tome svećenik dijeli rukom vodu na sve četiri strane svijeta, dotiče rukom vodu, tri puta zamače križ u nju, uz riječi: Koji si gorku vodu, umočiv drvo osladio, dostoj se blagosloviti, i posvetiti ovaj stvor vode: u ime Oca... Nakon toga svećenik moli molitvu da blagoslovljena voda odbije sve sotonske napade, a ona završava sa: Svet, svet, svet... Poslije toga obrednici donose zaklinjanje, te tri molitve da odstupi sotona, a onaj tko bude škropljen tom blagoslovljenom vodom primi od Boga obilje blagoslova. Potom slijedi moljenje Vjerovanja i škropljenje naroda uz antifonu: Poškropit ćeš me... (prema Kaločkom i Đakovačkom čita se Lk 3,21-38), pa himan: Tebe Boga hvalimo..., responzorij i zaključna molitva da Bog pošalje svoga anđela da brani sve koji stanuju u tom prebivalištu.[3]

Iako, kako kaže Mjdandžić-Gladić, na taj blagoslov službena Crkva nije nikada blagonaklono gledala zbog njegova istočna podrijetla, bio je to blagoslov koji je svojom svečanošću i bogatstvom simbola sve donedavna uveličavao bogojavljenska liturgijska slavlja, a u tom je smislu đakovačka prvostolnica bila zasigurno jedan od stupova očuvanja te velebne tradicije.

U Đakovačkom obredniku iz 1878. može se pronaći veliko bogatstvo, kako vlastitih blagoslova, odnosno onih koji se neće pronaći i u jednom drugom korištenom obredniku na području današnje istočne Hrvatske, tako i u drugim rijetkim blagoslovima.
Blagoslovi koji se mogu pronaći isključivo u Đakovačkom obredniku iz 1878. godine su:
blagoslov nemoćne djece, blagoslov mreže, blagoslov polja protiv štetočina, blagoslov konja i dr. o Jurjevu, te blagoslov medaljica i krunica.

Kako bi se stekao što bolji uvid u te blagoslove, navest će se kraći prikaz nekih od navedenih blagoslova, kako ih donosi u svome radu S. Majdandžić-Gladić, djelomično doslovno preuzimajući tekstove iz navedenog obrednika, a djelomično parafrazirajući.

- Blagoslov nemoćne djece

[3] Majdandžić-Gladić S., *Negdašnji obrednici korišteni na području današnje istočne Hrvatske i Srijema,* u: http://www.scribd.com/doc/31841758/Mr-sc-Snje%C5%BEana-Majdand%C5%BEi%C4%87-Gladi%C4%87-Negda%C5%A1nji-obrednici-kori%C5%A1teni-na-podru%C4%8Dju-dana%C5%A1nje-isto%C4%8Dne-Hrvatske-i-Srijema

Blagoslov nemoćne djece započinje s: U ime Oca..., nakon čega se moli Oče naš... i Zdravo Marijo..., te Ps 112: Hvalite djeco Gospoda, uz antifonu. Potom se čita Mt 18,1-7, slijedi Gospode pomiluj..., Oče naš..., molitva u dijalogu, te molitva da Bog oslobodi malog bolesnika od bolesti i od svakog zla. Na kraju se dijete blagoslovi i poškropi blagoslovljenom vodom.

- Blagoslov polja

Blagoslov polja protiva škodljivim živinicam, pticam, miševom, crvom, zmijam, skakavcem plod zemlje uništujućim također započinje s: Pomoć je naša u imenu Gospodnjem..., nakon čega slijedi molitva da Bog oslobodi polja od štetočina, potom zaklinjanje protiv njih, te još jedna molitva da Bogu uvijek budemo zahvalni za oslobođenje od navedenih štetočina. Na kraju se poškropi blagoslovljenom vodom.

- Blagoslov konja, volova, ovaca itd.

Sam je blagoslov započinjao zazivom: Pomoć je naša..., nakon čega je slijedila najprije molitva da Bog po posredovanju sv. Jurja (odnosno nekog drugog sveca) sačuva konje od bolesti i svake djavaoske varke i vlasti, a potom i druga molitva, koja u cijelosti glasi ovako:

"Usliši nas gospode, sveti otče, svemožni vječni bože, da kao što si kuće židovske u Egiptu poškropljene janjećom krvju čuvao od angjelja porazitelja: tako zaslugama i zagovorom sv. Gjurgja (ili svetoga N.) dostoj se poslati svetoga angjelja s nebesa, da čuva, štiti i brani ove konje (ili druge životnje) od bolesti, odtimača, od škodljivih životinja, od šuge, od raznih bolesti i ujeda, od nenadanih pogibelji, od djavla i sluga njihovih, od zasieda vidivih i nevidivih, kao i od učina i otrova, ma kakvim načinom učinjena ili pripravljena, da se hvali i uzveličaje sveto i slavno ime tvoje. Po gospodu našem Isukrstu itd. Amen.

svetoga sišao vrhu ovih konja i ostao vazda. Odg. Amen"

- Blagoslov medaljica

Blagoslov medaljica je također započinjao s: Pomoć naša..., nakon čega je slijedila molitva da Bog blagoslovi medaljice s Kristovim likom, da svi oni koji bi te medaljice nosili ili čuvali u kući budu zaštićeni od svih đavolskih zasjeda. Na kraju se medaljice poškrope blagoslovljenom vodom.

- Blagoslov krunica

Blagoslov krunica (patrica), kojega će, gotovo neizmijenjena, preuzeti Priručni obrednik iz 1933., nakon zaziva: Pomoć naša... donosi molitvu da Bog blagoslovi krunice, tako da svi oni koji ih budu nosili ili u svojoj kući častne držali, budu oslobođeni "od svakoga neprijatelja vidiva i nevidiva vazda i svuda na ovom vieku", te poslije smrti budu privedeni Bogu. Potom bi se krunice poškropile blagoslovljenom vodom.

Đakovački obrednik ima i nekoliko blagoslova koji se mogu naći u još nekom obredniku, ali rijetko. Takvi su blagoslovi: blagoslov kuća uoči Sv. tri kralja, blagoslov pri odijevanju djece zavjetnom odjećom, blagoslov sv. Antuna Padovanskog s molitvom da se izgubljene stvari opet natrag dobiju, blagoslov jabuka na dan sv. Blaža, biskupa i mučenika, blagoslov staje, blagoslov vojnika koji polaze u rat, te blagoslov bojne zastave.

Navedeni su blagoslovi uglavnom vezani uz agrarni ili uopće svakodnevni život naroda, što potvrđuje potrebu povezanosti Crkve s vjernicima, a koja je u to vrijeme bila očigledno značajnije izražena.

Novija izdanja obrednika u današnje vrijeme, donose blagoslove prilagođene današnjim vjerničkim potrebama, tako da je u njima malo starih blagoslova. Ipak, u njima se mogu pronaći: blagoslov obitelji i njihovih članova, blagoslov bolesnika, blagoslov hodočasnika, nove kuće, nove knjižnice, blagoslov životinja, zatim njiva, polja i pašnjaka, blagoslov prinosa novih plodova, blagoslov krstionice, svetohraništa, križa, likova za javno štovanje, zvona, orgulja, liturgijskog posuđa i odjeće, blagoslov vode izvan mise, blagoslov vode uoči Bogojavljenja, blagoslov groblja, blagoslov jela i pića i drugih stvari iz pobožnosti, jela na Uskrs, blagoslov nabožnih predmeta, krunice, te blagoslov škapulara.

Ti su blagoslovi, naravno, napominje Majdandžić-Gladić, svojim sadržajem sasvim drugačiji onih prije Drugog vatikanskog sabora, ali je ipak upitno jesu li svi, i u kojoj mjeri prilagođeni današnjim potrebama. Neki od onih koji to zasigurno jesu su sljedeći: blagoslov vjerovjesnika, blagoslov za vjeronauk i zajedničku molitvu, za početak školske godine, blagoslov doma za mladež, nove bolnice ili lječilišta, prometnih sredstava, tehničkih uređaja itd.

3.6. Obiteljski blagoslovi u Svetom pismu

U Starome zavjetu potomstvo je izraz najvećeg Božjeg blagoslova. Jer koga Bog ljubi, drži starozavjetni vjernik, toga obdaruje brojnim potomstvom. Blagoslov Abrahama i sastoji se u tome da mu Bog obećava da će njegovo potomstvo učiniti brojnim poput zvijezda na nebu i pijeska na obali morskoj. Zato je u Starom zavjetu na osobitoj cijeni blagoslov koji roditelj izriče nad svojom djecom. Tako je osobito dirljiv blagoslov, ističe Pažin, kojim Izak blagoslivlja svoga sina Jakova (Post 27, 27-29):

Kad se Jakov primače i poljubi ga, Izak osjeti miris njegove odjeće pa ga blagoslovi:
«Gle, miris sina mog
nalik je mirisu polja
koje Jahve blagoslovi.
Neka ti Bog daje
Rosu s neba i rodnost zemlje:
izobilje žita i mladoga vina.
Narodi ti služili,
plemena ti se klanjala!
Braćom svojom gospodari,
nek sinci majke tvoje pred tobom padaju!
Proklet bio tko tebe proklinje;
Blagoslovljen tko te blagoslivlje!» (Pažin, 2007:75)

U skladu sa starozavjetnom tradicijom i u današnjih je pobožnih Židova na osobitoj cijeni obiteljski blagoslov. Tako se na slavlju šabata izriče poseban blagoslov nad djecom:
Za dječake se kaže: *«Neka bi Bog učinio da budeš poput Efraima i Manašea.» Tako je Jakov blagoslivljao svoje sinove. A za djevočice se kaže: «Neka bi Bog učinio da budeš kao Sara, Rebeka, Rahela i Lea koje su izgradile kuću Izraelovu. Na koncu slijedi svećenički blagoslov za sve: «Neka te blagoslovi Vječni i neka te čuva. Neka te Vječni obasja svojim licem i posveti te. Neka Vječni okrene k tebi svoje lice i da ti mir.»* (Pažin, 2007:76)

U Novom zavjetu na početku Lukina evanđelja nailazimo na više obiteljskih blagoslova vezanih uz rođenje Isusa i Ivana Krstitelja. Tako je npr. vrlo poznat Elizabetin blagoslov kojim Elizabeta blagoslivlja trudnu Mariju (Lk 1,42):
«Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje!»

Pažin još kao kao novozavjetne blagoslove spominje i Zaharijin blagoslov, blagoslov starca Šimuna, ženidbeni blagoslov te Isusov blagoslov djece.
Isus je djecu uzimao kao primjer pravih pripadnika Božjega kraljevstva i rado ih je blagoslivljao što se može vidjeti i na primjeru (Mk 10, 13-16):
Donosili mu dječicu da ih se dotakne, a učenici im branili. Opazivši to, Isus se ozlovolji i reče im: «Pustite dječicu neka dolaze k meni; ne priječite im jer takvih je kraljevstvo Božje! Zaista, kažem vam, tko ne primi kraljevstva Božjega kao dijete, ne, u nj ne će ući.» Nato ih zagrli pa ih blagoslivljaše polažući na njih ruke (Pažin, 2007:78).

3.7. Obiteljski blagoslovi u bogoslužju crkve

Od samih početaka u ranokršćanskim spisima nailazimo na blagoslov vode za krštenje, na blagoslov ulja; tu su i blagoslov naroda, bolesnika itd.
Kasnije se sve više blagoslivljaju hrana i predmeti. Blagoslov obitelji nailazimo praktički samo u obredima sklapanja ženidbe.

U Obredniku koji je bio na snazi do 2. vatikanskog sabora, među nepridržanim blagoslovima pojavljuju se i: blagoslov odrasloga bolesnika, isti blagoslov za više nemoćnika, blagoslov bolesnih hodočasnika, blagoslov trudne žene, blagoslov djetešca, blagoslov djeteta, blagoslov djece i blagoslov bolesne djece (Pažin, 2007:79). Svi su ti blagoslovi pridržani svećeniku.

U današnjim obrednicima situacija se promijenila. Prije pet godina pojavilo se novo izdanje Obrednika blagoslova[4]. Ovaj Obrednik, kaže Pažin, već u samom rasporedu građe pokazuje da na prvo mjesto dolaze blagoslovi osoba. Tako se prvo poglavlje odnosi na blagoslov obitelji i njihovih članova. Većinu tih blagoslova može predvoditi i laik *snagom općeg svećenstva u koje su promaknuti po krštenju i potvrdi*, kako to izričito veli Obrednik blagoslova u br.18c (Pažin, 2007:79).

Tipsko izdanje ovoga Obrednika priređeno je s nakanom i poticajem da svaka mjesna Crkva taj Obrednik prilagodi u skladu s vlastitom hvalevrijednom predajom i drugim hvalevrijednim običajima.

---

[4] *Rimski obrednik obnovljen prema odluci svetog općeg sabora Drugog vatikanskog, proglažen vlašću papa Pavla VI. Blagoslovi*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2007.

3.7.1 Blagoslovi koje slavi zaređeni službenik

Svećenik danas gotovo svaku pastoralnu aktivnost može prožeti liturgijom blagoslova. Pažin u svome radu donosi konkretne primjere različitih oblika liturgijskih blagoslova obitelji.

- *Blagoslov prigodom krsnih razgovora*

Prije krštenja većina roditelja i kumova ima susret sa svećenikom. Tom se prigodom upišu podatci i održi kateheza o značenju sakramenta krsta. Izvrsna je to prilika, kako kaže Pažin, da se s mladim roditeljima proslavi npr. *blagoslov supruga* ili *blagoslov nejakog djeteta* ili pak *blagoslov obitelji*, kako predlaže Obrednik.

- *Blagoslov male djece prigodom pričesti roditelja*

Neki roditelji idu na pričest zajedno sa svojom malenom djecom. To je izvrsna prilika da svećenici , nakon što daju pričest roditeljima, blagoslivljaju dijete polaganjem ruku ili dajući im znak križa na čelo.

- *Godišnji ili prigodni blagoslov djece*

Neki su župnici već uočili ljepotu i važnost blagoslova djece. Neki to čine za Nevinu dječicu, drugi o Božiću ili Uskrsu, a drugi to pak vezuju za slavlje nekog svetca, npr. sv. Antuna.

- *Blagoslovi djece u nekim zgodama (izleti, športska natjecanja i sl.*)

Lijepo pripravljena liturgija blagoslova može se slaviti s djecom na početku nekih manifestacija kao što su športska natjecanja, hodočašća, izleti, početak i završetak nastave…

- *Blagoslov djece u odgojnim ustanovama*

Blagoslov djece u vrtiću, u nekom domu ili u školi izvrsna je prigoda kako otajstvo Kristova spasenja možemo slaviti s vjernicima obredom blagoslova.

- *Školska bogoslužja*

U sklopu sata vjeronauka može se otići s djecom u crkvu na bogoslužje te se tada, u sklopu službe riječi, može slaviti blagoslov za dječake i djevojčice, kako to stoji u Obredniku. Iako, napominje Pažin, školska bogoslužja još uvijek kod nas nisu zaživjela.

- *Blagoslov zaručnika u sklopu tečaja priprave za ženidbu*

Obrednik blagoslova i novi Red sklapanja ženidbe donose obrazac blagoslova zaručnika prigodom sklapanja zaruka.

- *Blagoslov bračnih parova ili obitelji prigodom pastoralnih susreta*

Obiteljski se pastoral sve više širi. Osim zajedničke euharistije, koja se takvim prigodama redovito slavi, prikladno bi bilo i slaviti, kaže Pažin, upravo bogoslužje blagoslova.

- *Blagoslov supruga prigodom obljetnice braka*

Obrednik blagoslova i novi Red sklapanje ženidbe donose red blagoslova supruga prigodom obljetnice braka. Supruzi rado na taj način žele proslaviti i zlatni pir.

- *Godišnji blagoslov obitelji poslije Božića*

Ovaj blagoslov zacijelo može biti lijepo iskustvo i za obitelji i za svećenika, kada župnik ima dovoljno vremena te bez žurbe pohodi jednu obitelj te ju blagoslivlja.

- *Blagoslov prigodom pohoda pojedinoj obitelji*

Taj se blagoslov vrši u nekim posebnim okolnostima kao što je to nakon iznenadne smrti u obitelji, povodom neke obljetnice braka, i sl.

- *Blagoslov više obitelji*

U nekoj posebnoj prigodi župnik može slaviti bogoslužje blagoslova za jedan zaselak ili ulicu.

- *Blagoslov bolesnika*

Ovaj se blagoslov često slavi u nekim svetištima i prigodom nekih posebnih duhovnih sastanaka.

3.7.2. Blagoslovi koje slavi laik

U Obredniku blagoslova izrijekom se veli kako određene blagoslove mogu predsjedati laici. Pri tome, naravno treba poštovati prednost: laik će dati prednost đakonu, đakon svećeniku, a svećenik biskupu. No, ukoliko nema zaređenog službenika, određene blagoslove, može slaviti laik. Pažin u svome radu naglašava neke *kvalificirane laike,* a to su u našim prilikama vjeroučitelji, učitelji i odgajatelji (Pažin, 2007:85).

Naravno, nisu samo *kvalificirani laici* oni koji mogu dijeliti blagoslov. Kada govorio o blagoslovima u okviru obitelji, tu se u prvom redu misli na roditelje. Roditelji su oni koji trebaju njegovati duhovni život svoje obitelji, pa tako i određene blagoslove. Bilo bi izvrsno poučiti roditelje da redovito zazivaju Božji blagoslov na svoju djecu i na cijelu obitelj (Pažin, 2007:85). Neke od takvih mogućnosti su:

- *Redoviti blagoslov djece i obitelji*

To je u prvom redu blagoslivljanje Boga prije zajedničkog objeda, pogotovo nedjeljom. Može to biti i jednostavan blagoslov prije spavanja. Npr. križić s kratkom molitvicom koju majke stavljaju na čelo svojoj novorođenoj djeci. Nešto duža blagoslovna molitva može biti nedjeljom i većim blagdanima (Pažin, 2007:85).

- *Blagoslovi u posebnim prilikama*

To mogu biti posebni blagoslovi za velike blagdane i za jaka liturgijska vremena

- *Blagoslov zaručnika*

I ovaj blagoslov, ako nema zaređenog službenika, može slaviti laik.

- *Blagoslov mladenaca*

Osobito je dirljiv i vrijedan blagoslov koji roditelji daju svojemu sinu ili kćeri na dan kada oni odlaze iz kuće na vjenčanje (Pažin, 2007:86).

Zvonko Pažin smatra kako je potrebno prirediti i izdati Vlastiti obrednik u koji bi se u već postojeće sakramentalne i nesakramentalne obrede unijele vlastitosti i u kojemu bi se ponudila neka slavlja koja u općim izdanjima ne postoje. Tako npr. nemamo liturgijskih obrazaca za blagoslov obitelji prigodom krsnih razgovora, godišnji blagoslov djece koji bi bio smješten u određeni dan ili u određeno vrijeme, npr. božićno vrijeme. Ne postoji obred blagoslova zaručnika na zaručničkim tečajevima, niti obrazac blagoslova obitelji izvan

uobičajenoga blagoslova kuća. Ne radi se samo o blagoslovima vezanim uz obitelj jer u Obredniku nema niti npr. blagoslova kruha za Dane kruha koji su sve prisutniji, blagoslova čitača i ministranata itd. Svi blagoslovi u Obredniku doneseni su u svom elementarnom obliku s nakanom da se prilagode, tj. ta knjiga je obrazac na osnovu kojega bi se trebao napraviti uporabljiv Vlastiti obrednik (Pažin, 2007:86).

4. Blagoslovi u pučkom kontekstu

4.1. Retorički oblici

Blagoslovi se, promatrani iz konteksta pučke književnosti, svrstavaju u retoričke oblike koji uz liriku, epiku i dramu čine usmenu književnost. Retorički oblici su, dakle, usmenoknjiževni oblici koji se ostvaruju kao umijeće uvjeravateljskog govorenja, u nekim vrstama s magijskim učincima, ili kao umijeće specifična načina govorenja.

U literaturi se susreće različita terminologija i različita, no ipak slična, klasifikacija spomenutih oblika.

Josip Kekez govoreći o takvim oblicima, koristi izraz govornički oblici. Govornički oblici su tekstovi koji prema poetičkim svojstvima tvore zasebnu usmenoknjiževnu skupinu pa ih po tomu svojstvu zovemo govorničkim oblicima. To znači da svi primjeri u ovoj skupini: a) *ili uvjeravaju nekoga u nešto*; b) *ili služe govorniku za uvježbavanje govorničkih sposobnosti*; c) *ili su ritmizirane tvorevine koje nisu pjevane ni pripovijedane, nego su kao asemantične, izvedbeno govorene u stanovitim povodima* (Kekez, 1996:281). U takve se oblike svrstavaju: basma (egzorcizam ili zaklinjanje), zdravica, brojalica, rugalice i hvale, te kletve i blagoslovi, koji su se, u početcima proučavanja retoričkih oblika, izostavljali jer se prema inerciji tradicije i prema minijaturnosti teksta smatralo da im je mjesto među poslovicama. Osim ovako izdvojeno, Kekez smatra, da bi se kletve možda klasifikacijski moglo pridružiti zaklinjanjima, a blagoslove zdravicama i počasnicama (Kekez, 1996:288).

Usmeno-retoričke ili govorničke oblike poznavale su još i najstarije civilizacije. Antički grčki filozof Gorgija (493.-370. pr. Krista) otkrio je magijsku moć riječi proglasivši je vlastodršcem *koji najmanjim i najneupadljivijim organom postiže najčudesnija djela* (Čubelić, 1990:280). Aristotel u svom Pjesničkom umijeću (IV.st. pr. Kr.), napominje Botica, retoričke oblike tumači kao ukrašeni govor te spominje i kako je u Bibliji govorništvo dar Božji (Botica, 1995:107). A ponajbolji govornik svih vremena Marko Tulije Ciceron retoriku je okarakterizirao kao umijeće govorenja i umijeće uvjeravanja.

Prvi primjer hrvatskih retoričkih oblika, zabilježio je Hvaranin Petar Hektorović, zapisavši u stihovima zdravicu koju je uvrstio u svoje poznato djelo iz 1568.g., *Ribanje i ribarsko prigovaranje* (Dragić, 2006:487).

Marko Dragić, usmeno-retoričke oblike klasificira na sljedeći način:

1. Basme (bajalice, egzorcizmi, zaklinjanja).
2. Zdravice.
3. Brojalice.
4. Brzalice.
5. Blagoslovi/molitve.
6. Kletve.

4.1.1.Basma (bajalica, egzorcizam, zaklinjanje)

Prema Dragiću, basma, bajalica, egzorcizam ili zaklinjanje retorički je oblik kojim se želi čovjeka, njegovu imovinu i stoku zaštititi ili osloboditi od bolesti demonskih sila. Drevna je postanja, s naglašenom komponentom uvjeravanja, te je najduže genetski povezana s fundamentalnim ljudskim psihičkim ustrojstvom u iskonskomu suodnosu dobra i zla. Poetički podatci upućuju nas na to da su basme pretkršćanskog postanja, pa brojni zapisi potječu već od srednjovjekovlja. Iz srednjovjekovnih se, a i kasnijih komentara vidi da se službena vjera prema njima negativno odnosila.

Basmalo se protiv zlih demona, zlih duhova i bolesti, basmalo se za tjelesno i duševno zdravlje, basmalo se da se očuva zdravlje, basmalo se protiv nesanice, straha, trzavice, vrtoglavice itd., a najvećma protiv more i uroka (Kekez, 1996:282).

Basme mogu biti ili u stihu ili u prozi. Kada su u prozi, onda je riječ o ritmiziranoj proznoj rečenici. U prozi su najčešće pisane basme protiv nesanice, čija je retorička komponenta uvjeravanja prilagođena osnovnoj namjeri, tj. tekst se strukturira na taj način da rezultira uspavljujućim ritmom. Upravo na taj način, i svaku drugu bolest prati njezina basma, oblikovana prema zahtjevu učinkovitosti (Kekez, 1996:283).

Basme pripadaju magijskoj književnosti, a što su one starije u njima su mitski elementi izraženiji. U novijim se basmama prepleću mitski i vjerski elementi. Sugestivnost je iznimno izraženo obilježje u basmama. Hrvati basme govore (mole) tri puta, a na kraju svaki put mole po jedno Vjerovanje, te sa na kraju preporučuje za koga se moli (Dragić, 2006:488).
Primjer basme:

Crna kuja putem kasa,
iz nje bijelo miljeko pada,
na kamen pada,
kamen se raspada,
od mene urok otpada (Kekez, 1996:282).

4.1.2.Zdravica

Tipičnim oblikom govorništva smatramo zdravicu, a naziv za nju prisutan je u narodu od davnina. Po svome je postanku, dakle, zdravica veoma stara. Govori se najčešće u svadbama, a česte su zdravice i u raznim drugim veselim prilikama kao što su: imendani, rođendani, krstitke, Sv. pričesti, Sv. krizme, godišnjice brakova, itd.

Zdravice se izgovaraju veselim i svečanim ritmom (Dragić, 2006:488). Za nju je, kako kaže Kekez, karakterističan ditirambski ton realiziran prethodnim pulsiranjem izgovorene rečnice. Ritmizirani tekst zdravice ostvaruje se brojnim rimama, cjelovitim stihovima, najčešće osmercima i desetercima, tj. onim stihovima koji su u puku najčešći (Kekez, 1996:284).

Zdravice se upućuju domaćinu (gazdi), slavljeniku ili nazočnima. Onima kome se upućuju želi se zdravlje, napredak, pomladak, imetak, blagoslov, blagostanje, sreća itd. Ovisno o prigodi u kojoj se izvode zdravice imaju elemente: blagoslova, šale, drugih usmeno-retoričkih oblika i usmene lirike (Dragić, 2006:489). One sadrže mnoge sintagmatske i sintaktičke formule, a stilski ih još karakteriziraju slikovite poredbe, nekonvencionalne metafore i rečenični obrati.

Primjer zdravice:

Kravice ti dvore zagrušale,
A čelice sunce zaustavile,
Koze bare zakrilile strane,
Bijele ovce brda i doline,
Oranice luke i dubrave (Dragić, 2006:489).

4.1.3. Brojalica (brojilica, nabrajalica)

Brojalica se naziva tako jer nabraja stanovite zvukovne elemente ostvarujući na taj način ritmičko-akustičko-glazbeni ugođaj. Izvan toga ona nema nikakav drugi sadržaj te izražajno ostaje unutar jezika, ne zanimajući se za jezična značenja (Kekez, 1996:284). Ona je, dakle, asemantična pjesnička tvorevina kojom se stvara ritmički i glazbeni ugođaj.

Brojalice se izvode u stihu i prozi. Neke su brojalice komponirane od mudroslovica, nekim je značenje izgovorenih riječi sekundarno, a neke imaju vjerski karakter. Neke su čak bile izvođene laganijim ritmom te su služile kao uspavanke. Njima se uvježbavaju i provjeravaju govorničke osobine i moć memoriranja (Dragić, 2006:490).

Tipični su primjeri u kojima se nabrajaju i nižu pojedini glazbeni čvorovi, pojedine cjeline, obično od jedan do devet ili od jedan do deset, pri čemu se redovito svakom daljnjem segmentu pridodaju prethodni, a upravo se tim postupkom ostvaruje kulminacija ritmičnosti i uvježbavanje sposobnosti memoriranja. Kada dosegne deveti odnosno deseti stupanj ritmičnosti i ponavljanja prethodnih nizova, ona se suprotnim redoslijedom vraća istom linijom svom početku. Naravno, to načelo nije nužno u svi primjerima, tj. varira od primjera do primjera. Brojalice su pune duha i duhovitih rješenja u oblikovanju (Kekez, 1996:285).
Primjer brojalice:

Grličica grče,
Petar konja trče,
Dadi Petru puščicu,
Da ubije grlicu (Dragić, 2006:490).

4.1.4. Brzalica

Prema Dragiću, brzalica je usmeno-retorički oblik koji karakterizira ubrzano izgovaranje riječi, a sadržaj izgovorenoga najčešće nema nikakvo značenje. Izvode ih djeca i odrasli. Djeca ih izvode igrajući se, a djevojke, mladići, pastiri, težaci, radnici, đaci izgovaraju ih na sijelima, svadbama, obavljajući razne poslove; idući na posao i vraćajući se s posla; idući od kuće do škole, od škole do kuće itd. Neke brzalice koje izvode odrasli često su komponirane na taj način da pogreškama izgovorene riječi dobivaju drugo, najčešće, erotizirano značenje. Neke brzalice imaju i elemente zagonetke (Dragić, 2006:491).

Njihova je govornička funkcija u tome što usmenom izvedbom uvježbavaju dikciju, osvježuju duh te jačaju pamćenje. Brzalicama se igralo, zabavljalo, šalilo i odmaralo, ali

provjeravalo govorničko umijeće. Upravo zbog toga, napominje Kekez, iziskuju govornika sklona apstraktnu mišljenju i brza intelektualna reagiranja.

Primjer brzalice :

Jedan gori,
drugi doli,
rije zeri,
zaketeri.
Petri pan,
petri puška,
zavaljuška,
kokuruška.
Koza vrek,
biži zec .[5]

4.1.5. Blagoslov / molitva

Blagoslov je usmeno-retorički oblik vjerske provinijencije. Njima se izriču želje Bogu da blagoslovi: obitelj, sve ljude, sve siromašne, bolesnike i beskućnike, hranu i piće, domovinu itd. Upravo će blagoslovu kao retoričkom obliku unutar pučke književnosti biti detaljnijeg govora u nastavku.

4.1.6. Kletva

Kletva postoji otkad postoji i čovječanstvo. To je, prema Dragićevim riječima, najčešća mikrostrukturna književna tvorevina koja je svojom formom bliska poslovici. Narod je dugo vjerovao u moć kletve, a posebice se vjerovalo u moć majčine kletve. Poznati primjer jedne takve kletve opisao je August Šenoa u svojoj pjesmi *Kamen*i *svatovi* koji su se okamenili jer je majka proklela sina što se usprkos njezinu protivljenju oženio siromašnom djevojkom Janjom (Dragić, 2006:491).

4.2. Molitvice

[5] http://sr.scribd.com/doc/50215488/139/BRZALICA)

Kad su Hrvati primili kršćanstvo , prihvatili su i kršćansko bogoslužje, a s njim i pjesme. Najstarije dosada poznate zapisane pjesme su iz 14.st.: *Bog se rodi v vitliomi*, *U se vrime godišća* i druge. Kasnije su pisali i mnogi pisci, među kojima se posebno ističu franjevci Matija Divković, Stjepan Margitić Jajčanin, Tomo Babić itd. u vremenu oko 18.st. i kasnije bilo je mnogo i drugih pisaca koji su pjevali i tiskali brojne duhovne pjesme. Narod ih je prihvatio, neke djelomično izmijenio, ili dopunio, ili prepjevao, pa su u kasnijoj literaturi zapisane i prihvaćene kao *narodne* (Vlahović, 2008:171).

Kada se, dakle, govori o blagoslovima u pučkom kontekstu, misli se na one blagoslove koji su duhovno, kulturno i narodno blago naših starih. Takvi se blagoslovi mogu pronaći upravo u narodnim pobožnim pjesmicama-molitvicama. One su zabilježene u brojnim knjigama uz pomoć kazivača koji su ih izgovarali ili ih još uvijek izgovaraju naizust. Takve molitvice naučili su još kao djeca od svojih majka, baka, starijih ukućana, rjeđe od očeva i djedova. Te molitvice su iz minulih stoljeća usmenom predajom prenošene s koljena na koljeno.

Molitvice su se molile, kako kaže Anđelka Vlahović u svojoj knjizi *Usmena pučka predaja Komina: Molitvice*, uz glavne molitve, *Oče nas*, *Zdravo Marijo* i *Vjerovanje*, ujutro, u podne, u raznim prigodama. Molio ih je svatko za sebe, ali i svi ukućani zajedno, a posebno prije i poslije jela i navečer uz ognjište. Najviše se u molitvicama spominju Bog, Isus i Blažena Djevica Marija. Poneke molitvice su vrlo slične, poneke spojene u jednu cjelinu od više različitih molitvica, poneke s nerazumljivim značenjem, ali i vrlo slikovite, a kada ih kazivač govori, prava su harmonija izvježbanoga govora (Vlahović, 2008:7).

Članovi obitelji bi se okupljali navečer oko ognjišta i molili svoje obiteljske molitve. Mnogi su ih znali napamet. Osim toga, i župnici su, ne samo djecu nego i starije učili te pjesme, jer je u njima sadržan sav kršćanski nauk. Mnoge od tih pjesmica-molitvica bile vrlo prikladne da ih vjernici mole u raznim prigodama, npr. prije i poslije jela, prije odlaska na posao, za putovanja i u raznim prigodama, a osobito u bolestima, poplavama, olujama, potresima, ratovima ili u drugim teškim situacijama (Vlahović, 2008:172).

U davna vremena mnogi su bili nepismeni, tj. nisu znali čitati ni pisati. To je posebno vrijedilo za sela. Stoga su brojni svećenici i redovnici teme iz kršćanskog nauka prepjevali u male ili veće pjesmice i objavili u raznim knjigama (Vlahović, 2008: 171).

Danas kada je stanovništvo pismeno, kada se vjeronauk uči u školama i u župama, i danas kada postoje brojni vjeronaučni priručni, molitvenici, knjige, novine, radio, televizija i druga sredstva koja svakome omogućuju upoznavanje kršćanske istine, molitava i pjesama, danas, upravo iz tih razloga narodne pobožne pjesmice nisu više toliko potrebne, kao što su nekada bile. One su danas veliko narodno religiozno i kulturno i jezično blago hrvatskoga naroda, koje treba poštovati, čuvati, skupljati i proučavati. Te pobožne pjesmice, naravno, i danas se mogu moliti kao vrlo lijepe i prigodne molitvice.

Primjeri različitih molitvica:

O, Gospe naša, Majko naša

O, Gospe naša, Majko naša,

Mi ti se svi posvećujemo

Brez išta da ti se uzdržimo.

Da ti se bogoljubno pokažemo s ovoga časa,

Posvećujemo ti naše oči, uši, usta i srca.

I sve nas Majko, kano i svi tvoji,

Uzdrži, čuvaj, štiti i brani

Kano vlastitu svoju svetu stvar. Amen (Vlahović, 2008:15).[6]

Anđele Božji, čuvaru moj

Anđele Božji, čuvaru moj,

Noćas i uvik uza me stoj!

Krilima svojin pokrij nas ti,

Od zala čuvaj nas svi'!(Vlahović, 2008:65)[7]

Molitva za roditelje

Čuvaj, Bože, u milosti

oca milog, majku dragu,

daj im zdravlje, daj im snagu,

svakog zla im oprosti,

[6] *Kazala Anđelka Vladimir rođ. Medak 1922. u Kominu, molitvicu naučila od svoje majke Ivke* (Vlahović, 2008:15)

[7] *Kazala Antonija Dugandžić rođ.1947. u Kominu* (Vlahović, 2008:65)

koji mene ljube, rane,
radosne im dulji dane![8]

Večernja molitva

Fala Bogu, prođe danak
i dolazi slatki sanak.
Ali prije neg ću spati,
Tebe, Bože, ću prizvati
da mi budeš na pomoći
nastajući ove noći.
Da me svaka bijeda mine
i sunce mi opet sine![9]

Kada se govori o blagoslovima u narodu, možemo primijetiti kako su onu uistinu različiti. Razlikuju se ovisno o prigodi za koju se koriste, dakle, sadržajno, ali se razlikuju i opsegom. Nekoliko blagoslova iz naroda donosi i Dragić u svojoj knjizi. To su npr.:

Blagoslivljam sve svoje neprijatelje

Blagoslivljam sve svoje neprijatelje
I dušmane koji mi zlo misle.
Otkloni od njih Gospodine,
Svako zlo koje je na bilo koji način,
ušlo u njihov život.[10] (Dragić, 2006:530)

Blagoslovi Gospodine

Blagoslovi Gospodine,
koji imaju teške križeve,
svoga života;
one koji nemaju strpljenja i nikoga ne trpe;
one koji su rastrešeni i nizašto ne mare.
Blagoslovi sve njihove probleme.[11] *(Dragić, 2006:532)*

[8] Molitvu kazivao djed Lojzo Buturac, http://rovisce.blogspot.com/2011/03/narodne-molitvice-i-pjesmice.html
[9] Molitve kazivao djed Lovro Buturac, http://rovisce.blogspot.com/2011/03/narodne-molitvice-i-pjesmice.html
[10] *Marijani Bešlić u Posušju 2003.g. kazivale: Nada Jukić, Manda Nenadić, Matija Bešlić*…(Dragić, 2006: 530)

Blagoslivljam sve ljude

Blagoslivljam sve ljude,

koje ću danas srist.

Ali te molim Gospodine

Da ih i Ti nagradiš

svojim blagoslovom.[12] (Dragić, 2006:529)

4.3. Mikrostrukture blagoslova

Kada se govori o blagoslovima u pučkom kontekstu, važno je napomenuti da se oni nisu pojavljivali samo u obliku prethodno navedenih molitvica. Ovakve narodne vjerske pjesmice-molitvice, karakteristične su po tome jer zapravo sadržavaju u sebi blagoslove, tj. može se reći da su i same blagoslovi, no narodni blagoslovi pojavljuju se i u nešto drugačijim oblicima, kraćim od molitvica, takozvanim mikrostrukturama blagoslova. Često se puta radi samo o jednoj kratkoj rečenici.

Tako na primjer Anđelka Vlahović u svojoj knjizi donosi i određene narodne mikrokstrukture blagoslova, poput sljedećih:

- *Gospa te srila!*
- *Isus, Jozip i Marija-*
  Budi našoj duši kumpanija!
- *Laku noć-Bog na pomoć!*

Isto tako, vrlo su poznati u narodu i kratki blagoslovi koji su se izgovarali prije jela. Kazivačica Drina Šuman, navodi Vlahović, kazuje da je ona ovako naučila reći prije jela: *Bože, blagoslovi ovo iće i piće i sve nas koji ćemo blagovati, koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova! Amen!* A ako se slavio određeni svetac, npr. sv. Ante, govorilo se: *Bože, blagoslovi, i sv. Ante, ovo iće i piće i sve nas koji ćemo blagovati, koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova! Amen.* (Vlahović, 2008:86)

---

[11] *Marijani Bešlić u Posušju 2003.g. kazivale: Nada Jukić, Manda Nenadić, Matija Bešlić…*(Dragić,2006:532)
[12] *Marijani Bešlić u Posušju 2003.g. kazivale: Nada Jukić, Manda nenadić, Matija Bešlić…* (Dragić,2006:529)

Kazivačica Zora Vlahović rođena 1923. u Kominu ovako je naučila od svoje majke Kate rođ. Dugandžić: *Blagoslovi Bože ovo jelo, koje si na dao samo za tijelo!* (Vlahović, 2008:86)

U svojoj knjizi *Poslovice, zagonetke i govornički oblici* Josip Kekez spominje i blagoslove. Kao primjere blagoslova također navodi, vrlo kratke, poznate i često korištene blagoslove u narodu:

- *Budi zdrav i vesel u svemu!*
- *A sada mi i vazda dobra srića s tobom budi, naš gospodaru, i zdravo na svude hodi i veselo domom dojdi!*
- *Nek ti je na sreću!*
- *Prostrla ti sreća put!*
- *Iz neba vam kapalo, iz zemlje vam nicalo!*
- *Živin Bog daj zdravlje, a mrtvih Bog pomiluj!*

4.4. Dječji blagoslovi

Kada se govori o blagoslovima nevezenim uz liturgiju, tj. o blagoslovima iz naroda, mogu se spomenuti i oni blagoslovi prilagođeni djeci-dječji blagoslovi.

Sabrina Dearborn u svojoj knjizi *Blagoslovi* prikupila je blagoslove podrijetlom iz različitih kultura, iz različitih dijelova svijeta i blagoslove različitih autora prilagođene djeci. Dearborn blagoslov smatra posebnom vrstom molitve te kaže da kada ponudimo blagoslov dopuštamo osjećaju svetosti da proteče kroz nas, a blagoslovom upravo taj osjećaj možemo podijeliti i s drugima (Dearborn, 2004:6).

Važno je da odrastajući razvijamo i očuvamo svoju svijest o svetom koje nas prožima te da tu svijest prenesemo djeci, smatra Dearborn. Blagoslov može izgovoriti svatko neovisno o pripadnosti nekoj određenoj vjerskoj zajednici, a odvajanjem vremena za davanje i primanje blagoslova stvara se beskrajan tijek ljubavi. Blagoslov je, kako kaže Deraborn, vrlo lako podariti osobi, životinji, predmetu ili mjestu. A kada nekoga ili nešto blagoslivljate, svoje srce i um otvarate dobrim mislima i ljubavi, koje tada mogu poteći kroz vas.

Blagoslove često udjeljujemo, a da o tome i ne razmišljamo, a možemo onda smo zamisliti koliko su moćniji kad za njih izdvojimo vremena i izgovorimo ih svjesno (Dearborn, 2004:7).

Neki od blagoslova koje Dearborn u svojoj knjizi za djecu donosi su sljedeći:

Blagoslov za one koje voliš

Bog blagoslovio sve one koje volim.

Bog blagoslovio sve one koji vole mene.

Bog blagoslovio sve koji vole one koje

Ja volim i sve koji vole

One koji vole mene.[13](Dearborn, 2004:8)

Blagoslov za hranu

Kruh je svjež i čist,

Hladna je i bistra vida.

Uz nas je Gospodar života.

Gospodar života tu hoda.[14] (Dearborn, 2004:18)

Novogodišnji blagoslov

Budi uspješan u svim svojim pothvatima.

Budi u miru i u zdravlju

kroz sva godišnja doba.

Neka tvoja sreća bude kao more.

U miru neka budu svi tvoji odlasci i dolasci.[15] (Dearborn, 2004:26)

Blagoslov za cijeli život

Blagoslovljen bio, gospodine Bože naš,

Kralju svemira, koji si nas

Štitio i očuvao nas na životu,

[13] Blagoslov iz Nove Engleske
[14] Afrički blagoslov
[15] Kineski blagoslov

i koji nas i sad štitiš i čuvaš.[16] (Dearborn, 2004:28)

Blagoslov za putovanje

Neka ti ceste pođu u susret.

Neka ti vjetar uvijek puše u leđa.

Neka ti sunce obasjava lice.

Kiše padale tiho na tvoja polja.

I dok se ne sretnemo opet,

neka te Bog čuva

na dlanu svoje ruke.[17] (Dearborn, 2004:30)

Mnogi običaji i vjerovanja nastali su kako bi nam pomogli da se prisjetimo osjećaja čuđenja koji smo proživjeli dok smo bili mali. Oni također pomažu obiteljima i zajednicama da zastanu i osjete životno zadovoljstvo i mnoge blagoslove koje osjećamo u sebi i koje dijelimo jedni drugima. Dearborn napominje da se blagoslovi iz njezine knjige mogu izgovarati u određeno doba dana, kako bi nam pomogli da zastanemo i prepoznamo energiju koja nas okružuje i prožima. Upravo u njima prepoznajemo da smo blagoslovljeni te da taj blagoslov možemo prenijeti na druge, posebno na djecu (Dearborn, 2004:7)

[16] Židovski blagoslov
[17] Irski blagoslov

5. Blagoslov kao performativ

Pojam performativa uveden je u teorijsku raspravu knjigom filozofa jezika Johna Austina, *How to Do Things with Words,* što bi u hrvatskom prijevodu glasilo *Kako djelovati riječima.* Tom knjigom uvodi se nova koncepcija jezika čije je karakteristika u tome da se jezik poima kao neka vrsta djelovanja, utjecanja na drugo biće. Dakle, mi se služimo jezikom da bismo postizali nekakve učinke kod drugih.

Austin daje nekoliko primjera klasičnih performativa gdje se jezikom postižu određeni efekti, učinci, gdje je govorni čin-stvarni čin. Smatrao je da su neki govorni činovi ujedno i stvarni činovi i da jezik ima tu sposobnost da nešto postiže. Takve iskaze Austin naziva performativima priznajući da postoji i drugi tip iskaza gdje jezik upućuje na neko stanje stvari, a koje naziva konstativima.

Ako netko upotrijebi performativni izraz, reći ćemo da on nešto radi, a ne da je samo nešto rekao. Performativni izrazi puno su više od samog govorenja. Upravo se zbog navedenih činjenica može tvrditi kako su i blagoslovi svojevrsni performativi. Upravo su oni takve jezične tvorevine kojima ne da se samo nešto govori, već se njima i djeluje na određen način. Ako na primjer svećenik izgovarajući blagoslov kaže «*Ja te blagoslivljam…»* i pritom polaže ruke na osobu, udjeljuje joj znamen križa ili je škropi blagoslovnom vodom, možemo zasigurno reći da on ne samo da nešto govori, već nešto i čini, tj. možemo taj blagoslov nazvati performativom.

Austin napominje, kako je osim izgovaranja riječi u performativnim iskazima potreban nekakav unutrašnji duhovni čin koji zatim riječi samo prenose (Austin, 1987:31). Što u potpunosti vrijedi za blagoslove, jer ukoliko se blagoslov svede samo na puke riječi, bez snažnog unutrašnjeg duhovnog čina, on nije valjan te izostaje snaga njegova djelovanja. Upravo je to jedno od pravila performativa, da okolnosti u kojima namjeravamo započeti ovu proceduru moraju odgovarati takvoj invokaciji. Ako na to ne pazimo, tada čin što ga namjeravamo izvesti neće biti izvršen kako treba. To se može dogoditi ako npr. čin nije

izveden do kraja, konkretno, u potpunosti i s pravom namjerom. Ako se spomenuta pravila ne poštuju, radnja koja se namjeravala učiniti bit će bez učinka-isprazna (Austin, 1987:31).

Također, mnoge verbalne procedure upotrebljavaju ljudi koji posjeduju neka određena vjerovanja, osjećanja ili namjere. *Ako se koristimo nekom formulom iza koje ne stoje određene misli, osjećaji ili namjere, onda dolazi do procedure zloupotrebe, tj. do neiskrenosti* (Austin, 1987:32).

Austin u početku svoga rada navodi kako svi performativni izrazi imaju isti gramatički oblik. Svi započinju s glagolom u prvom licu jednine indikativa prezenta u aktivu, ili je glagol u pasivu u drugom ili trećem licu.

Uzimajući u obzir taj kriterij, ne bismo mogli sve blagoslove svrstati u performative, čak ne bismo mogli većinu njih.

No i sam Austin u daljnjem radu kaže kako ne možemo reći da će svaki iskaz kojeg klasificiramo kao performativni imati jedan ili drugi, tzv. standardni oblik te zaključuje da gramatički kriterij nije sasvim pouzdan (Austin, 1987:35).

Također, važno za performative, a ujedno i za blagoslove, su različita sredstva kojima se možemo služiti da bismo razjasnili koju radnji izvodimo kad nešto kažemo. To su, glas, ritam, pokret, a iznad svega kontekst u kojemu je iskaz upotrijebljen. Kod blagoslova je važan umirujući, a ujedno snažan glas koji ulijeva povjerenje. A specifičan pokret je sastavni dio većine blagoslova, osobito blagoslova u liturgijskom smislu, koji također ima veliko značenja za bolje razumijevanje samoga govornog čina kao i kontekst u kojemu je iskaz upotrijebljen, koji nam govori o kakvoj se vrsti blagoslova radi.

6. Zaključak

Iz svega navedenoga možemo zaključiti kako je blagoslov, u kršćanstvu i kršćanskoj civilizaciji, obredna molitva nad osobama, životinjama ili predmetima kojom se zahvaljuje Bogu na udijeljenim različitim darovima , zaziva se njegovu pomoć i zaštitu te spada u niz obreda koji se zovu sakramentalije.

Blagoslov sadrži dvostruku relacijalnost: s jedne strane Bog blagoslivlja ljude, očitujući tako svoju dobrotu, a s druge strane ljudi blagoslivljaju Boga, izražavajući mu tako zahvalnost i pobožnost. Kada se govori o blagoslovu u liturgijskom kontekstu, govori se zapravo o propisanim blagoslovnim slavljima što ih je Crkva ustanovila za pastoralno dobro Božjega naroda. Svako blagoslovno slavlje sadrži dva osobita dijela: prvi je navještaj riječi božje, a drugi pohvala božanske dobrote i prošnje nebeske zaštite.

Bogoslužje ili liturgija crkveno je područje koje je najbogatije svetim znakovima. Sveti znakovi ili sveti čini poput križanja, škropljenja, polaganja ruku itd., usko su povezani s blagoslovima te se njima izvode određeni blagoslovi.

Sam je Krist svojim križem prvi i najveći blagoslov Oca za sve ljude. S tom sviješću, kršćani posvećuju sebe i druge znamenom križa. Gesta polaganja ruku, također odražava Božji blagoslov, a usko je povezana sa znamenom križa. Pomazanjem, osim za posvećivanje osoba, služi i za posvećivanje pojedinih predmeta predviđenih za vršenje službe Božje, dok škropljenje svetom vodom predstavlja naročiti oblik blagoslivljanja sebe i drugoga. Upravo je naše križanje samoga sebe svetom vodom, prije ulaska, odnosno izlaska iz crkve, najuvrježeniji oblik blagoslivljanja samoga sebe koji nas podsjeća na krštenje koje smo primili. Tamjan, tj. kađenje, također se koristi u liturgijskom blagoslovnom slavlju te uza se veže cjelokupnost pristupa posvećivanju i blagoslov

Svaki vjernik, potaknut brojnim primjerima u Svetome pismu, može svakodnevno i u svim prigodama blagoslivljati. No, postoje i *službeni* blagoslovi što ih je ustanovila Crkva, a njih možemo pronaći u Rimskim obrednicima.

Obrednik je liturgijska knjiga Katoličke crkve koja sadrži obrede potrebne svećeniku pri dijeljenju sakramenata i sakramentala. Obrednik ima svoju dugu povijest koja se vezuje uz nastanak prvih liturgijskih knjiga te uz liturgijsku praksu prve crkve. Iako je zapravo riječ o jednom Rimskom obredniku, a više njegovih izdanja, određene razlike koje se zapažaju između tipskih, latinskih netipskih i prevedenih izdanja dopuštaju da se o njemu govori u množini.

U srednjem je vijeku na Zapadu vladala velika šarolikost obreda i običaja te se sve više osjećala potreba za unificiranjem liturgije te je upravo zbog toga, 17. lipnja 1614. godine, papa Pavao V. izdao obrednik pod naslovom *Rituale Romanum,* kao bi kao takav bio na opće dobro Crkve Božje. On se ubrzo proširio po cijeloj zapadnoj crkvi. Ubrzo nakon prvog tipskog izdanja Rituale Romanum dolazi do novih raznih latinskih izdanja koja su, uz izvorni tekst, običavala donositi i neke dodatke. Obrednik je podijeljen na dva dijela, tj. na sakramentalna i nesakramentala slavlja, a upravo se u ovom drugom, nesakramentalnom dijelu donose blagoslovi.

U starijim se Rimskim obrednicima najprije donosi osamnaest nepridržanih blagoslova, odnosno onih koje može dijeliti svaki svećenik, te jedanaest blagoslova koji su pridržani biskupima ili onima koji su ovlašteni. U kasnijim se tipskim izdanjima Rimskog obrednika donose i mnogi drugi blagoslovi. Blagoslovi u starijim obrednicima uglavnom su vezani uz agrarni ili uopće svakodnevni život naroda, što potvrđuje potrebu povezanosti Crkve s vjernicima, a koja je u to vrijeme bila očigledno značajnije izražena.

Novija izdanja obrednika u današnje vrijeme, donose blagoslove prilagođene današnjim vjerničkim potrebama, tako da je u njima malo starih blagoslova.

Analizom blagoslova u navedenim obrednicima uviđamo kako su oni imali značajnu ulogu u životu vjernika i životu Crkve uopće. Tijekom stoljeća dolazilo je do značajnog porasta njihova broja, ali se s kvantitetom gubilo na kvaliteti.
Naime, iz obreda se blagoslova vidi uglavnom samo pasivna uloga vjernika, a sama se bit ovih sakramentala sve više svodila na potrebu oslobođenja od sotoninih utjecaja i okova grijeha, koji su viđeni u svemu. Osim toga, devalvacija se vidi i iz donošenja beznačajnih blagoslova, poput blagoslova slanine, sira, masla, piva i sl.
Ipak, može se naći i mnoštvo blagoslova koji pokazuju teološku dubinu, dakako za svoje vrijeme, i sudjelovanje vjernika u tim obredima.

Novo izdanje Obrednika, kaže Pažin, već u samom rasporedu građe pokazuje da na prvo mjesto dolaze blagoslovi osoba. Tako se prvo poglavlje odnosi na blagoslov obitelji i njihovih članova, dok se u ranokršćanskim spisima blagoslov obitelji mogao pronaći samo u obredu sklapanja ženidbe.

Kada se, dakle, govori o blagoslovima u pučkom kontekstu, misli se na one blagoslove koji su duhovno, kulturno i narodno blago naših starih, a spadaju u jednu od podvrsta retoričkih oblika. Takvi se blagoslovi mogu pronaći upravo u pučkim pobožnim pjesmicama-molitvicama koje su se usmenom predajom prenosile s koljena na koljeno. Osim u molitvicama, narodni blagoslovi pojavljuju se i nešto drugačijim oblicima, kraćim od molitvica, poput kratkih blagoslovnih rečenica, izreka, često korištenih u narodu.

Blagoslov je takav specifičan izraz, kojim ne sa se samo nešto govori, već se njime i djeluje na određen način, upravo zbog toga blagoslov možemo promatrati i kao performativ.

Blagoslovi se, dakle, razlikuju po svojoj vrsti, namjeni, složenosti tj. jednostavnosti, opsegu i po tome tko ih udjeljuje. Neovisno o tome radi li se o kompleksnom blagoslovu koji je liturgijski propisan te sadrži svoj tijek, o blagoslovu iz naroda utjelovljenom u molitvicama i kratkim izrekama, koji se prenosio s koljena na koljeno ili o jednostavnom dječjim blagoslovu, možemo zaključiti kako se davanjem i primanjem blagoslova stvara se beskrajni tijek ljubavi. Blagoslov je vrlo lako podariti osobi, životinji, predmetu ili mjestu, a može ga izgovoriti svatko neovisno o pripadnosti nekoj određenoj vjerskoj zajednici. Kada nekoga ili nešto blagoslivljate, svoje srce i um otvarate dobrim mislima i ljubavi, koje tada mogu poteći kroz vas. Stoga, blagoslivljajte što je češće moguće.

Nek' vam je na sreću!

7. Literatura

1. Austin Langshaw, John, *Performativni iskazi* u Kontekst i značenje 1987, Izdavački centar Rijeka: Rijeka

2. Babić, Stjepan, *Posveta i blagoslov s općeknjiževnog i teološkog gledišta* u Jezik, 1996./1997., 4; str. 135-146

3. Čubelić, Tvrtko,1990., *Povijest i historija usmene narodne književnosti*, Zagreb

4. Dearborn, Sabrina, 2004., *Blagoslovi,* Biovega, Zagreb

5. Dragić, Marko, 2006., *Hrvatska usmena književnost Bosne i Hercegovine*

6. Guardini, Romano, 1998., *Sveti znakovi*, Verbum, Split

7. Kaspar, Peter, 1996., *Govor znakova: elementi katoličkog bogoslužja*, Fos Zoe, Sesvete

8. Kekez, Josip, 1996., Poslovice, zagonetke i govornički oblici, SHK, MH, Zagreb

9. Botica, Stipe, 1995., *Biblija i hrvatska kulturna tradicija,* VI., Zagreb

10. Pažin, Zvonko, *Različiti oblici liturgijskih blagoslov obitelji* u Diacovensia, 2007., 15, str. 71.-89.

11. Rimski obrednik: *Blagoslovi*, 2007., Kršćanska sadašnjost, Zagreb

12. Šaško, Ivan, 2004., *Per signa sensibilia: liturgijski simbolilki govor*, Glas Koncila, Zagreb

13. Vlahović, Anđelka, 2008., Usmena pučka predaja Komina:molitvice, KUD *Danica Hrvatska*, Komin

14. http://sr.scribd.com/doc/50215488/139/BRZALICA (14.08.2012.)

15. http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search (09.08.2012.)

16. http://hr.wikipedia.org/wiki/Blagoslov (09.08. 2012.)

17. http://bibijana-majglad.blogspot.com/2009/01/negdasnji-obrednici-koristeni-na.html (22.8. 2012.)

18. http://bibijana-majglad.blogspot.com/2009/03/kontekstualizacija-negdasnjih-obrednika.html (22.08. 2012.)

19. http://bibijana-majglad.blogspot.com/2009/03/negdasnji-obrednici-koristeni-na.html, (22.08.2012.)

20. http://www.scribd.com/doc/31841758/Mr-sc-Snje%C5%BEana-Majdand%C5%BEi%C4%87-Gladi%C4%87-Negda%C5%A1nji-obrednici-kori%C5%A1teni-na-podru%C4%8Dju-dana%C5%A1nje-isto%C4%8Dne-Hrvatske-i-Srijema (23.08.2012.)

21. http://rovisce.blogspot.com/2011/03/narodne-molitvice-i-pjesmice.html (12.09.2012.)h

22. http://bs.scribd.com/doc/62844104/Rimski-obrednik-1929 (17.09.2012.)

23.http://www.hilp.hr/dokumenti_zivo_vrelo_upload/20120314/zivo_vrelo201203141047130.pdf (22.09.2012.)